FLORIAN - ALEXANDRU CHIHAI

PSIHOLOGIA DAMNĂRII

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
1998

``Odată era ca niciodată . . .``

Tinerețe fără Bătrânețe și Viață fără de Moarte nu poate fi revendicată de nimeni fiind dorința tuturor. Pentru a susține și duce la împlinire o năzuință ca aceasta - universală - textul cere acoperire pretutindeni și oricând. De-aceea fiecare se descoperă ori pătimește sub cuvinte. Avem aici dorința fără de margini sau căreia nu i se găsesc limite și cuprinsă totuși în gândul omului.

La pagina celei mai de temut neîmpliniri din cursul vieții stă eșecul nevoii de-a te salva ori prelungi în timpul căruia ești dator să i te dăruiești la vreme. Nu altceva zice convins basmul :

``A fost odată un împărat mare și o împărăteasă, amândoi tineri și frumoși care voind să aibă copii au făcut de mai multe ori tot ce trebuiau să facă pentru aceasta. Au umblat pe la vraci și filosofi ca să caute la stele și să le ghicească dacă or să facă și ei copii, dar în zadar.``

Tot ce este mai important în viața noastră se află la un pas de ignoranța omului.
Destinul nu se vrea condus ci urmat. Acela care vrea să îl caute e nevoit să-și coboare ochii de la cer pe drumul unde fără îndoială va porni însoțit de tot ce-l exprimă și apără :

``În sfârșit, auzind împăratul că este, la un sat aproape, un unchiaș dibaci a trimis să-l cheme dar el răspunse trimișilor că cine are trebuință, să vie la dânsul. S-au sculat deci împăratul și împărăteasa și luând cu dânșii vreo câțiva boieri mari, ostași și slujitori, s-au dus la unchiaș acasă.``

Cel ce se vrea părinte nu ascultă ci caută să-și forțeze destinul :

``Unchiașul, cum i-a văzut, de departe a ieșit să-i întâmpine și totodată le-a zis :

- Bine ați venit dar ce umbli împărate să afli ? Dorința ce-o ai o să-ti aducă întristare.

- Eu nu am venit să te întreb asta - zise împăratul - ci dacă ai ceva leacuri care să ne facă să avem copii, să-mi dai.

- Am - răspunse unchiașul - dar numai un copil o să faceți. El o să fie Făt-Frumos și drăgăstos, însă parte n-o să aveți de el.``

Ce înseamnă aceasta dacă nu aducerea în viața părinților a unei ființe fără de ursită și prin urmare nesortită la a veni pe lume ? Bucuria le acoperă judecata :

``Luând împăratul și împărăteasa leacurile s-au întors veseli la palat și peste câteva zile împărăteasa s-a simțit însărcinata. Toată împărăția și toată curtea și toți slujitorii s-au veselit de această întâmplare.``

Rostul dat ori nu e o poveste de cuvintele căreia nu e bine să te atingi așa cum fac cei doritori de-a se numi și ei părinți. Pruncul rebel își face din lacrimi oglinzi în care vorbele lumii n-au ce caută și nici ce vedea:

``Mai-nainte de-a veni ceasul nașterii copilul se puse pe un plâns de n-a putut niciun vraci să-l împace. Atunci împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume dar nici așa n-a fost cu putință să-l facă să tacă.``

Ființa lipsită de soartă își caută rostul venirii pe lume care - neprevăzut - ajunge prin disperare făgăduit :

``În sfârșit dacă văzu și văzu că nu tace, împăratul îi mai zise :

- Taci dragul tatei, că ți-oi da Tinerețe fără Bătrânețe și Viată fără de Moarte.``

Dorința tuturor mereu visată și acum rostită se lovește de tărâmul dorului provocându-i acea rană în care orice gând - plâns își lasă cuvintele devenind mut:
``Atunci copilul tăcu și se născu.``

Făt-Frumos simte în inima dorului pulsul timpului promis și căruia trebuie să i se ofere, pentru a i se restitui:
``- Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naștere.``

Porțile deznădejdii sunt deschise cuvintelor străine de orice limbă și care vin din disperare:
``Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte tare și i-a zis :
- Dar bine fiule de unde pot eu să-ți dau un astfel de lucru, nemaiauzit ? Și dacă ți-am făgăduit a fost numai ca să te împac.``

În realitate fătul acela chiar frumos sau cel fără de nume se declară din rândul celor de până la naștere anume sau Făt-Frumos. Între el și lume se pune hotarul peste care nu se mai poate trece:
``- Dacă tu, tată nu poți ca să-mi dai ceea ce mi-ai promis, apoi sunt nevoit să cutreier toată lumea până voi găsi făgăduința pentru care m-am născut.``
Atunci toți boierii și împăratul deteră în genunchi cu rugăciune să nu părăsească împărăția fiindcă ziceau boierii:
- Tatăl tău de-acum înainte e bătrân și o să te ridicăm pe tine în scaun și avem să-ți aducem cea mai frumoasă împărăteasa de sub soare de soție.``

Muntele de voință, predestinat, apare din Marea Rostire:
``N-a fost cu putință nimeni să-l întoarcă din hotărârea sa, rămânând statornic ca o Piatră în Vorbele lui.``

Făt-Frumos coboară în memoria timpului apus unde-și descoperă chemarea. Adevărul spre care el pornește e tânjit de toți. De-aceea la orizontul poveștii, eroul privește în ochii noștri de vreme ce știe că trebuie să-și ia din viața celorlalți porția de timp în drumul lui către tărâmul făgăduinței :
``Îmbrăcat ca un viteaz, cu paloșul în mână, calare pe calul ce-și alesese, își luă ziua bună de la toți boierii cei mari și cei mici, de la ostași, de la toți slujitorii curții, care cu lacrimi în ochi îl rugau să se lase de-a face călătoria aceasta ca nu care cumva să meargă la pieirea capului său.``

Tot ce îl leagă de lumea părăsită vine să îi țină, ferm, urma :
``Dând pinteni calului ieși pe poartă ca vântul și după dânsul carele cu merinde, cu bani și vreo 200 de ostași pe care-i orândui-se împăratul să-l însoțească.``

La un moment dar eroul e hotărât și deci sortit a rămâne doar cu gândul liber pe drumul luminii, la marginile nimicului, acolo unde începutul e doar o destinație:
``După ce trecu afară de împărăția tatălui său și ajunse în pustietate, Făt-Frumos își împarți toată avuția pe la ostași și luându-și ziua bună îi trimise înapoi oprindu-și pentru dânsul merinde doar cât a putut duce calul. Și apucând calea spre răsărit s-a dus, s-a dus și s-a tot dus ...``

Răul face parte din viată și dacă cineva încearcă să-l părăsească e nevoit să-l înfrunte. Făt-Frumos trebuie și el să treacă prin ura lumii de care vrea să uite însă aceasta caută să-l rețină și deci într-un fel ori altul să-l domine. Pe drumul detentei spre afara acestei lumi, din abisul ei, blestemele țin la nesfârșit calea gândului pornit să-și avertizeze eroul :

``- Gheonoaia e-atât de rea încât nimeni nu calcă pe moșia ei fără să fie omorât. Scorpia e mai rea decât soră-sa și are 3 capete . . .``

Cine poartă de grijă propriului cuget, se știe în paza gândului care-l definește, apără:
``Se dădură calul și Făt-Frumos spre odihnă, dar pândea când unul, când altul.``

Eroul învinge răutățile Pământului fără să și le împace (nici) cu gândul ce i se destăinuie:
``- Nu pot să trăiască la un loc. Blestemul părinților le-a ajuns ...``

Dacă forțele malefice sunt învinse, totuși nevătămate și deci (mereu) aceleași, dezertează pentru a scăpa din lupta contra gândului cu aripi :
``- Făt-Frumos - îi zise Gheonoaia - de nu era calul te mâncam fript. Acum însă m-ai mâncat tu pe mine . . . Și-n timp ce ea gemea de durere el îi scoase piciorul pe care-l păstra în traistă, i-l puse la loc și-ndată se vindecă. El îi dădu Scorpiei - la rândul ei învinsă, capul ce i-l luase cu săgeata și care se lipi îndată cum il puse la loc.``

Vine și cel de pe urma timp de vreme ce eroul se vede-n preajma dorinței tuturor unde clipa se odihnește într-un veșnic anotimp:
``Se duseră până ce ajunseră la un câmp cu flori unde era numai primăvara. Fiecare floare era deosebită, mai mandră și c-un miros dulce de te îmbăta. Trăgea un vântișor care abia adia.``

Tot răul (spre bine) din lume împresoară visele și mai cu (băgare de) seamă pe acela în pragul căruia zăbovește gândul tuturor :
``Aici stătură ei să se odihnească iar calul îi zise:

- Trecurăm cum trecurăm până aici, stăpâne. Avem însă să dăm peste o primejdie mare și care dacă ne-o ajuta Dumnezeu să scăpam de dânsa, apoi suntem voinici. Mai-nainte de aici este Palatul unde locuiește Tinerețe fără Bătrânețe și Viață fără de Moarte. Această casa e înconjurată cu o pădure deasă și-naltă unde stau fiarele cele mai sălbatice din lume. Ziua și noaptea păzesc cu neadormire și sunt multe foarte…``

Rostul lumii e singurul pe care gândul deși nu îl poate învinge ori schimba trebuie să și-l asume ceea ce e totuna cu a-l depăși:
``- Cu fiarele cele mai sălbatice din lume nu e chip a te bate (nici dincolo de ea) și ca să trecem prin pădure e peste poate. Noi însă ne vom sili, dac-om putea, să sărim pe deasupra.``

Gândul plin de viată al lui Făt-Frumos nu poate să respire aerul morții care animă jungla dorului :
``Atunci calul, ținându-și răsuflarea, zise :
- Stăpâne, strânge chinga cât poți de mult și încălecând să te ții bine și-n scări și de coama mea. Picioarele să le ții lipite pe lângă subțioara mea ca să nu mă zăticnești în zborul meu. Se urcă, făcu proba și într-un minut fu aproape de pădure.``

Cumpătul însă nu poate a se rupe cu totul de jungla patimii semn că el - gândul - rămâne din (atâtea) păcate întinat și totuși salvat prin dorința tuturor unde și răul văzut cu ochi buni e hrănit cu făgăduință:
``Se urcară în sus, Palatul strălucind astfel de la soare te puteai uita însă la el - ba. Trecură pe deasupra pădurii și tocmai când erau să se lase în jos la scara palatului d-abia, d-abia îl atinse cu piciorul vârful unui copac și deodată toată pădurea se puse-n mișcare. Urlau dobitoacele de ți se făcea părul măciucă pe cap. Se grăbiră de lăsară

în jos și de nu era doamna palatului afară, dând de mâncare puilor ei, căci așa numea ea lighioanele din pădure, îi prăpădeau negreșit.``

Perspectivele - din care timpul învață (se) trăiește și promite - numără pe cele 3 domnițe. Stăpâna Palatului în prezent își împarte rostul cu surorile una ca alta de tinere la trecut și viitor. Pe aripile gândului eroul ajunge în Cetatea Inefemeră să-și câștige Tinerețea fără Bătrânețe și Viața fără de Moarte. Basmul cu o ciudată perseverență reține pactul gândului cu diavolul pe tărâmul lumii visate. Făt-Frumos nu se bucura împreună cu el . . .
``Calului îi dădu drumul să pască pe unde va voi dansul. Pe urmă, domnițele îi făcură cunoscuți tuturor lighioanelor de puteau umbla în tihnă, prin pădure.``

Eroul se unește cu cea de pe urmă dorință nu înainte de-a se povesti, de această dată, fără cugetul care zburda liber în jungla patimilor, acolo unde ANIMALUL din OM îi paște suprema libertate:
``Încet, încet se deprinseră unii cu alții și își spuse (fără de gând) istoria și ce păți până să ajungă la dânsele și nu după multă vreme se și însoți cu fata cea mai mică.``

Nu putem uita cum peste copilăria eroului timpul a sărit :
``Îl dădură pe la scoli și filosofi și toate învățăturile pe care alți copii le învață într-un an el le învăța într-o lună . . . Pe când împăratul și ceilalți ori lumea se bucurau de viață - care trecea pe lângă ei - Făt-Frumos era tot galeș, trist și dus pe gânduri.``

Aici însă - la Palatul Eternității - vârsta inocenței e trăită sau dusă la nesfârșit.
``Se bucură de frumusețea florilor sau dulceața aerului ca un fericit.``

Eroul nu mai umblă de-această (memorabilă) dată cu gândul - plecat cu permisie în voie - lipsindu-se de istovitoarea nădejde căci având totul la ce altceva să mai fi nevoit a spera ? Timpul orb se lasă condus în dorința lui pe tărâmul desfătării:
``Petrecu acolo vreme uitată ...``

Făt-Frumos nu avu grijă sau gând de nimic până când - fără de cuget fiind - ajunge vânat în goana dementă după viață de prea multe ori visată pentru a o mai înțelege :
``Într-o zi se luă după un iepure, dădu o săgeată, dădu 2 și nu-l nimeri. Supărat alergă după el și dădu și cu a 3-a săgeată cu care-l și nimeri dar nefericitul nu băgase de seama că alergând după iepure trecuse în Valea Plângerii.``

Memoria vine asemenea torentului peste desfătarea amăgitoare a lui Făt-Frumos :
``Luând iepurele se întorcea acasă. Când, ce să vezi dumneata ? Deodată îl apucă un dor de tată-său și de mamă-sa. Nu cuteză să spună nimic femeilor măiestre. Dar ele îl cunoscură după întristarea și neodihna ce se vedeau în dansul.``

Acum fătul se descoperă (surprins) în marele uter al eternității :
``- Ai intrat nefericitele în Valea Plângerii ! îi ziseră femeile cu totul speriate.``

Defileul Patimilor condamnă fătul să-și caute timpul din care a fugit mânat sau prigonit din dorința lui și-a noastră . . . Durerea se destăinuie prin victima ei:
``- Am trecut dragele mele, fără ca să fi vrut să fac această neghiobie și acum mă topesc din picioare de dorul părinților mei, însă și de voi nu mă îndur să vă părăsesc. Sunt de mai multe zile cu voi și n-am să mă plâng de nici-o mâhnire. Mă voi duce dar să-mi mai văd o dată părinții și-apoi m-oi întoarce ca să nu mă mai duc niciodată.``

Făgăduința își exprima imaculat chiar cugetul maculat sau satanic venit în contra-timp :

``- Nu ne părăsi iubitul căci părinții tăi nu mai trăiesc de sute de ani și chiar ducandu-te ne temem că nu te vei mai întoarce. Rămâi cu noi fiindcă ne zice gândul că vei pieri.``

Dorul nespus ce încearcă eroul e sentimentul analfabet, deci străin și de vorbele făgăduinței totale sau ale gândului de neînțeles dar și de ceea ce i-a fost scris:

``Toate rugăciunile celor 3 femei precum și-ale calului n-au fost în stare să-i potolească dorul părinților care-l usca pe de-a întregul.``

Memoria își prigonește fătul către origini prin uterul eternității, Valea Plângerii. La amurgul poveștii calea întoarsă (rebelă) eroului îi duce spre apus ori moarte chiar propriul gând:

``Se pregătiră de plecare, se îmbrățișară cu femeile și după ce-și luară ziua (încă) bună unul de la altul porni lasându-le cu lacrimi în ochi.``

Lumea uitată odată nu mai poate fi recunoscută. Ea devine niciodată sau cum n-a mai fost să fie vreodată nu pentru eroul ei ci-n amintirea lui !

``Pădurile se schimbară în câmpii . . . Întrebă pe unii și pe alții despre Scorpie și locuința ei dar oamenii - acum alții - îi răspunseră că bunii lor auziseră de la străbunii lor povestindu-le de asemenea fleacuri - nimicuri sau povești care n-au avut ori și-au irosit rostul.``

Timpul pierdut bântuie țărmurile memoriei acoperite de marea uimire:

``Cum se poate una ca asta ? le zicea acel Făt (cândva) Frumos. Mai alaltăieri am trecut pe aici. Și spunea tot ce știa. Locuitorii râdeau de el ca de unul ce aiurează sau

visează deștept iar el supărat pleca înainte fără a băga de seamă că părul și barba îi albiseră. Ajungând la moșia Gheonoaiei făcu întrebări ca și la moșia Scorpiei și primi aceleași răspunsuri. Nu se putea dumiri el cum de în câteva zile **(răpite și duse pe tărâmul făgăduinței)** s-au schimbat locurile ? Și iarăși supărat plecă având barba albă până la brâu, simțind că îi cam tremurau picioarele și-ajunse la împărăția tatălui său. Aici - alți oameni, alte orașe și cele vechi erau schimbate de ne le mai cunoștea.``

În cele mai de pe urmă, ajunse la palatele în care se născuse.

Gândul e făcut să-și duca la împlinire sau viață rostul, motiv pentru care trebuie să-și lase eroul devorat de speranța evadată din timpul ei și deci letală:

``- Rămâi sănătos stăpâne că eu mă duc de unde am pornit (uniți). Dacă poftești să mergi și dumneata încalecă îndată și haide.

- Du-te sănătos că și eu nădăjduiesc să mă-ntorc peste curând.

Calul pleca iute ca săgeata.``

Timpul expirat sau terminat se revarsă epuizat în eroul devenit pe moment pulbere:

``Căutând într-o parte și-n alta cu barba până la genunchi, ridicandu-și pleoapele ochilor cu mâinile și-abia umblând nu găsi decât un tron odorogit. Îl deschise dar în el nimic nu găsi. Ridică dar capacul chichiței și-un glas slăbănogit îi zise **- pe înțelesul dat tuturor** :

- Bine-ai venit că de mai întârziai și eu mă prăpădeam!

O palmă îi trase Moartea lui care se uscase de se făcuse cârlig în chichiță și căzu mort și-ndată se făcu țărână.``

Viteza luminii, în concepția, dacă ar putea să fie egalată sau depășită, atunci timpul ar sta în loc respectiv ar putea să fie … întors ! Făt-Frumos nu a știut de această remarcabilă teză dar, sau tocmai de aceea, a pus-o în lumină cu mult timp înantea nașterii autorului ei, Einstein.

Neo – Scriptum:

Stephen Hawking crede că această călătorie, în trecut, este imposibilă datorită paradoxurilor care survin. Unul dintre aceste este cel în care un călător în timp se întoarce în copilăria lui și – astfel – își omoară bunicul înainte ca acesta să aibă proprii lui copii. Ce se întâmplă mai departe? Părerile sunt diferite. Un răspuns ar fi că nepotul dispare și el. Alții spun că nu se va întâmpla nimic fiindcă bunicul lui a fost cu totul altcineva față de ceea ce știa crono-călătorul. Un alt răspuns spune că nepotul va călători într-un univers paralel și după ce-și va ucide bunicul, va dispare autorul crimei - nepotul din universul paralel.

Stephen Hawking afirmă că este, teoretic, posibilă călătoria în viitor. Obiectele cu masă uriașă lentorează timpul în proximitatea lor. Așadar o navă spațială care ar orbita o gaură neagră ar călători, de fapt, chiar în viitor deoarece timpul la bord se scurge mult mai încet.

O altă metodă, în acest sens, surprinde un ipotetic tren care ar atinge 99,99% din viteza luminii și, pe cale de justă consecință, ar putea să înconjoare Terra de mai multe ori pe secundă. Pasagerii de la bord, datorită scurgerii timpului mult mai încet la bord ar călători în viitor. Un pasager care ar alerga nu ar putea să depășească viteza luminii tocmai datorită încetinirii timpului, care ar fi așadar un mecanism al universului de a împiedica depășirea barierei vitezei luminii. (Ciocnirile cu particulele elementare care lovesc vehiculul la viteze comparabile cu viteza luminii

ar transforma orice vehicul - tren, navă spațială - într-un terci, deoarece masa relativistă a acestor particule - masă relativă la vehicul - tinde către infinit pe măsură ce viteza vehiculului tinde către viteza luminii.)

Ce să înveți dintr-un asemenea basm unde fiecare citindu-l se regăsește în gândul celuilalt? Privirile noastre - laolaltă - abia dacă reușesc să-i survoleze pentru a-i acoperi irepetabilul înțeles. Oricine vede că titlul e dorit atunci să-i țină locul...

Logomene . . .

Pe fundalul unor conceptii comune germenii literaturii au fost cultivati în spiritul ectenic. De fapt literatura romana - termen pretentios epocii vechi - la noi se suprapune notiunii de cultura scrisa. Sistemul ecleziastic provoaca și controleaza curentul intelectual al vremii. Primele scoli functioneaza pe langa manastiri și chiar scriitorii laici - cronicarii de pilda - sunt marcati de o pertinenta credinta religioasa. Ei bine acest regim clerical - deși are un rol important în a prezerva conservarea identitatii nationale nu-și va putea aroga și dreptul (istoric) în afirmarea ei.
Limba slavona a intermediat contactul culturii noastre cu marea cultura bizantina. Cronica lui Eftimie se suprapune 10 ani cu ultima parte a cronicii lui Macarie aceleasi fapte istorice fiind interpretate de 2 cronicari diferiti. Macarie, Azarie și Eftimie se inspira din Cronica Bizantina a lui Constantin Manasses - secolul XII - preluand tale quale pasaje intregi, portrete și descrieri de lupta plus figuri de stil evident transpuse asupra unor personaje / situatii autohtone. Dovada ca în epoca slavona conceptia artistica se baza confortabil nu pe originalitatea epidictiva ci pe estetica iterarii - punerea în abis. Oricum exista constiinta stilului elevat care distinge comunicarea scrisa de vorbirea cotidiana sau de actele curente de cancelarie. Invataturile lui Neagoe Basarab propun un model de conduita crestina a unui laic insa nu a unui calugar. Sentimentul de posesiune și instinctul de conservare se confunda și-n consecinta subiectul e mai aproape de viata decat de sensul ei.
Cu timpul, prin infuzia limbii romane în administratie, cultura scrisa și biserica se constata transformarea privilegiului de clasa în drept comun. Noua boierime se iveste din paturile sociale orasenesti - Cantacuzinii / Balenii.
La Peri - Maramuresul Istoric din Ucraina - în manastirea satului au fost gasite celebrele Texte Rotacizante cunoscute sub numele de Codicele de la Ieud ce atesta

inceputurile scrisului în limba romana inca de la 1391 deci cu peste 100 de ani inaintea Scrisorii lui Neacsu - 1521.

Universul romanesc va excela în veacul al XVII-lea. Dumnezeu incepe sa fie cunoscut în romaneste.

``Dupa norocu bun iata veni și rau, ca și cum
ar fi Dumnezeu insemnatu dupa vreme buna
și seninu sa vie vremea rea și tulburata . . .``

Scrie pentru ca simte ca are ceva de comunicat unui public virtual - contemporanilor și mai ales urmasilor. A face istorio-grafie este un act de civilizatie. Iata-l acum pe Grigore Ureche singur fata-n fata cu memoria posteritatii :

Ci eu pe cum am aflat asa am aratat.

Acest proces e unul spontan pentru ca raspunde unui impuls intim. Aici cronica pierde în favoarea literaturii. Lucru pe care Ureche totuși nu l-a intuit chiar daca - paradoxal - l-a respectat și servit. Cazurile frecvente în cronica de ranversare (sfarsitul istoriei e povestit inaintea detentei) nu apar în urma unei deliberari ci mai degraba a unei constrangeri impusa unui cronicar obsedat de pulsul Istoriei. Temporalitatea se percepe aici brusc pentru ca este transgresata în numele sau prenumele cauzalitatii. S-ar putea zice ca exista mai multa actiune decat povestire. Verbul domina taxonomia. Istoria e convocata la un dialog cu ea insasi pe fundalul sumbru al medievalitatii romanesti al unei societati putin reflexive și fără masura în patimi. Cronicarul e nevoit sa capituleze în fata Istoriei pentru ca destinul e un perfid dezertor :

Moldovenii asa stau cum s-ar fi pregatit sa moara iar nu sa izbandeasca.

Textul nu vorbeste despre Istorie ci Istoria vorbeste prin text. Iata de ce în mai mult de 1/3 din cronica sunt consemnate crimele ca exercitiu cotidian privat de complexe crestine :

Tae Stefan Voda pe Isaiia vornicul și pe Negrila paharnicul și pe Alexe stolnicu în targ la Vasluiu.

Istoria Moldovei a trecut prin 3 faze principale :

Incepatura, adaosul și mai apoi și scaderea care se vede ca a venit în zilele noastre. Aici trebuie gasit epicentrul ideii filosofice la care spiritul lui Ureche a aderat. Cronicarul - contemporan ratacirii neamului sau - ramane lucid în propria-i cadere. Semn ca - avand credinta în Dumnezeu - Ureche realizeaza și arata mereu lucrurile omenesti cat sunt de fragede și neadevarate . . .

Portretul lui Stefan cel Mare mai mult citat decat inteles cere o interpretare noua :

Om razboinic și de-a pururea tragandu-l inema spre varsare de sange. Nu-l poate imblanzi nimenea și el odihna altora îi parea ca e cu paguba.

Toate acestea explica dar nu scuza comportamentul domnitorului moldav și aici ne referim la expeditiile neprovocate ale lui Stefan cel Mare în Transilvania și Muntenia fapt ce confirma imaginea unui domnitor al carui temperament domina intelectul. Dar sa lasam Istoriei dreptul la cuvant :

Pre Moldova ieste acest obicei de pier far` de numar, far` de judecata, far` de leac de vina, insas` paraste, insas` umple legea și de acesta noroc Moldova nu scapa, ca mai multi sintu de le ieste drag a varsa sange nevinovat. Stefan Voda, manios și de grabu varsatoriu de sange, nevinovat de multe ori la ospete omoriea fără judetu.

Ureche nu a realizat celebrul portret decat pornind de la aceste pacate ale domnitorului moldovean. Imaginea aceasta a omului damnat - cronicarul stie ca sufletul ieste în mana lu` Dumnezeu - e contra-balansata în partea mediana și finala a textului de geniul militar. Posteritatea într-un limbaj profan ce tine de marca identitatii sale avertizeaza asupra faptului ca Istoria priveste - patrunzator - oamenii

și trebuie sa observam aici unul din putinele privilegii de care soarta s-a dispensat în favoarea noastra . . .

Sanctificarea lui Stefan cel Mare a iscat reactii vehemente :

Cum sa faci sfant din el ? Ca era un curvar, domnule ! Erou - asta-i altceva . . . Dar sfant . . . Cum sa faci sfant din el ?!

În textul lui Ureche exista naratiunea auto-suficienta - expozitiunea, tratarea subiectului, punctul culminant, deznodamantul (Domnia lui Alexandru Lapusneanu). Acest perimetru al cronicii confera și surprinde textului cea mai inalta forma de literalitate și nu intamplator prima nuvela din istoria literaturii romane isi recunoaste izvoarele aici (Alexandru Lapusneanu - Costache Negruzzi).

Istoria revela ceea ce se traieste și releva memoria acestui eveniment. De aceea cronicarul se limiteaza la expunerea evenimentelor în stil ex-abrupto :

De taierea capetelor la niste boieri va leato 6779, ghenarie, 16 . . .

Cand au omorat Alexandru Voda 47 de boieri . . .

Textul nu atenteaza la intuitia cititorului axata pe elementele de resort ale faptelor raportate la adevarul istoric și convingerile epocii. Cronica vine sa confirme sau nu ceva :

De as pricepe ca haina de pe mine stie gândul meu în foc as baga-o.

Dovada ca scrierea lui Ureche se adreseaza cititorului interesat și avizat care nu cauta ci asteapta.

Curiozitatea narativa se inlocuieste cu satisfactia confirmarii și reconfirmarii, cu voluptatea neagra a urmarii pana la capat, nesovaitoare a unei executii. Densitatea actelor masate strategic într-un spatiu sintactic redus probeaza și totodata favorizeaza procesualitatea receptarii :

Într-o luni, martie 6 zile, pierdu Hroiot razboiul și oastea, mai apoi și capul . . .

Exista (și) aici o grandoare a medievalitatii salbatice dar senine privind spre noi - publicul virtual - cu ochi nevinovati de copil criminal.
Bataile neiertatoare de metronom ale Istoriei acopera glasul cronicarului în Orizontul de Asteptare al cititorului acolo unde OMUL din prea mare cautare devine el insusi o Arcadie . . . Un damnat pentru fericirea altora.

``Nestiutoriu gandului omului spre ce meneste !``

Cele dintai fraze ale cronicii deschid brusc o alta lume a slovelor. Suntem foarte departe de redactare glaciala, rezumativa a cronicii lui Ureche. Peste tot în zona ajunsa / saturata de experienta dar și-n cea necunoscuta direct Costin tine strans axele povestirii și prin urmare lasa sa se vada ca exista, ca judeca și ca alege. Aici nu e o prezenta incidentala sau vag insinuata cum se intampla cate-odata cu Ureche ci una tiranica - cel mai adesea orgolioasa zidindu-și în fiecare episod narat propria Ana.
Daca primului cronicar îi revenea reconstituirea - aruncarea puntilor, zidirea în neant a unei istorii - operatie asadar constructiva, cu memoria asaltata de volumul urias de date, Costin este constrans sa selecteze - operatie critica inclusa în fundamentele oricarei creatii. Autorul are constiinta rolului sau de mediator intre ce se intamplase pe scena Istoriei Moldovei și cititor. Acum apare scriitorul. Lui îi datoram prima naratiune istorica de tip anecdotic dusa mai tarziu la apogeu dar și la o severa atenuare a istoricitatii de catre Neculce. Dar ca și Istoria acest umor e negru :
Fagaduita era plata tatarilor la Hotin de soltan Osmanu care va aduce cap de cazac sa ia cate 50 ughii de aur . . . Deci alerga tatarii lovindu prin Tara Lesasca taranimea și le aducea și lua bani. Ce carasa niste gramadza de capete de tarani inaintea corturilor imparatesti cu numele de cazaci.
Cronica lui Costin semnifica victoria detaliului iar aceasta eruptie viguroasa a amanuntelor nu poate veni decat din voluptatea abia descoperita a creatiei. Pasajele

de razboi sunt un adevarat rai al digresiunilor. Recurenta și anvergura detaliilor atesta vointa cronicarului ce se simte chemat dar și raspunzator în fata Istoriei pentru a servi Cuvantului, psihologiei lui. Constiinta artistica domina evenimentul. De-aceea Costin e mai aproape de noi decat de Istorie. Ne e într-un fel contemporan. Psihologiei momentului i se cuvine și recunoaste matca unor idei ce vor revendica statut de permanenta în gandirea romaneasca :

Iara nu sintu vremile supt carma omului ci bietul om supt vremi.

Ca și-n Viata Lumii Costin pune pe tapet problematizand Istoria și Omul - aceasta fiinta fragila, imperfecta, paradoxala. Se observa și regreta incapacitatea individului de-a avea revelatia propriului destin :

Nestiutoare firea omeneasca ce vor sa fie pre urma.

Tensiunea fragmentelor epice pretinde o dinamica interioara, un ritm al inaltarii și caderii, asemenea Valului - imagine și cuvant de care se aratase dus cronicarul. Motiv pentru care intalnim anticiparea destinului eroilor plasata la inceputul evocarii domniilor acestora :

Precum muntii cei inalti și malurile cele inalte, cindu sa naruiescu de vreo parte, pe cat sintu mai inalti pre atata și durat facut mai mare cindu sa pornesc și copacii mai inalti mai mare sunetu fac cand sa coboara, asea și casele cele inalte și-ntemeiate cu indelungate vremi, cu mare raszipa purcegu la cadere candu cad. Intr-acela chip și casa lu` Vasilie Voda de atatia ani intemeiata cu mare raszipa și apoi și la deplina stingere au purces de atuncea.

Iara precum izbandele dintaiu a multi au fost mai pre urma spre scadere asea și acestui domn lui Mihai Voda . . . Ce pentru un lucru sau doaa pre voie ce i sa prilejascu bietul om purcede desfranatu și-ncepe lucruri peste puterea sa și apoi acolo gaseste perirea.

Presimtirea e în cele din urma convingere drept pentru care Miron Costin face - aici - apel la logica și nu la emotia cititorului. Istoria indolenta în mersul ei trebuie

acceptata intru totul pentru ca erorile ei se confunda adesea cu vietile noastre. Psihologia Damnarii în care Costin insusi se putea proiecta și tragic regasi e fidela epocii și inaugureaza - sub auspiciile literaturii - în cultura romana Spargerea Oglinzii. Aceasta sintagma nu se vrea intamplatoare și nici gratuita. În dorinta disperata a cronicarului de-a se confesa în fata lui Dumnezeu iubite cetitorule e constient ca trebuie sa intre într-un dialog cu nimeni. Omul e dispus sa renunte la imagine adica într-un fel sa o substituie. Pentru a intra în contact direct cu Dumnezeu. Iata motivul Spargerii Oglinzii . . . Sau altfel spus - Eclipsa. Fiinta nu poate tari dupa ea memoria pe cer. În damnat Sisif se topeste cu stanca. El fiind și stanca și Sisif nu se mai stie cine pe cine urca. Istoria lumii se complace în a zabovi pe prapastia devenirii dar ori tocmai de-aceea ea poate deveni un nou Olimp. Replica celesta e în favoarea destinului și nu de partea Fiintei. Recuperarea Memoriei. atenteaza la definitia ei. Omul în dorinta de a-și depasi propriul contur ontologic acum risca sa devina o amintire pandita și ea de uitare. Cronicarul transforma cautarea în religie lasand posteritatii ocazia interogatiei :

Crede neputintei omenesti, crede Valurilor și cumplitelor vremi, intreaba pe ce vremi am scris și cat am scris.

Eroarea omului e riscul și geniul lui. Pentru a atinge o glorie desarta eroul comite nelegiuiri care-și cer implacabil rasplata - Farsitulu dzilelor trage cu de-a sila pe om.

În aceasta lume osandita nu poate exista decat un Dumnezeu. Cel al ispasirii. Omul trebuie sa-și asume fatalitatea deoarece nu are și pe Dumnezeul biblic. De-aceea Judecata de mai Apoi se face aici pe Pamant. Cauzele evenimentelor, oamenii și erorile se judeca pre socoteala omeneasca. Pentru prima oara Istoria unui popor damnat e la randu-i osandita în fata spiritului justitiar al cronicarului și meritul lui Costin rezida-n faptul ca prin el capata practic cetatenie în sintaxa romaneasca propozitia inferentei dialectice plus cea a judecatii ipotetice.

Multimea razvratita intra pentru prima oara în literatura romana de evocare istorica - Alexandru Ilias (nepotul lui Petru Rares) il da pe Batiste Veveli pe mana taranilor care fără de nici-o mila, de viu cu topoara l-au facut farame.
Dramatismul paginii e iterat în uciderea fictiva insa a lui Motoc din nuvela Alexandru Lapusneanu scrisa de Negruzzi. Event-ul trimite și la finalul destinului arondat lui Tanase Scatiu din romanul omonim al lui Duiliu Zamfirescu fără a ignora episodul fatal ce-a marcat soarta lui Miron Iuga din romanul Rascoala al lui Liviu Rebreanu.
În ansamblul ei cronica ce nu e lipsita de greseli ne apare resemnata, disperat defensiva. Povestind despre altii Costin se povesteste în acelasi timp pe sine. Sentimentul damnarii e coplesitor și biografia lui trimite insasi la imaginea cronicii. Totul e parca predestinat și cuvintele nu doar relateaza dar chiar ajung sa facă Istoria. Semn ca umanitatea e supusa fatalitatii și-n consecinta destinul ei ne apare previzibil. E un fel de-a invata moarte pe de rost cu cuvintele altora . . . Important e sa nu sa treaca cumva cu uitarea marturia ca este sosita perirea în și de pe urma careia destule cuvinte vor rataci prin deserturile Fiintei în cautare de oameni.

``Ce vremi cumplite au agiunsu și la ce cumpana au cadzut.
Alte puteri far-a suspina la Dumnedzau n-au ramas . . .``

Textul retine evenimente ce creeaza conflictul și imprumuta o directie dramatica destinului uman. În cei 81 de ani la care se refera Letopisetul lui Neculce se succed 26 de domnii daca o luam în considerare și pe prima de numai cateva saptamani a lui Dimitrie Cantemir și 14 domni - 9 dintre ei domnesc de 2 sau 3 ori dintre care doar 2 au parte de moarte dolenta în scaun - Istrate Dabija și Constantin Cantemir. Trebuie spus ca Dimitrie Cantemir va trece de partea otomanilor - Poarta Sudica. Ridicarile în scaun sunt aproape intotdeauna rezultatul intrigilor fapt ce le determina

fragilitatea. Cuvantul Para și derivatele sale ocupa locul central în vocabularul cronicii. Pacatul și Pedeapsa sunt și limitele intre care Neculce isi urmareste și califica personajele. Peste 1/3 din capitolele consacrate de cronicar diferitelor domnii trateaza despre preliminariile și circumstantele concrete în care aceste domnii au fost pierdute asa incat Letopisetul pare a se constitui mai curand din relatarea unei suite de esecuri decat dîntr-o insiruire de realizari.

``Firianul firii a urma sa cada . . .``

Cariera postuma i se ramifica în tot atatea domenii pe care printul carturar le-a acoperit cu operele sale - reflex al culturii enciclopedice. Cultura otomana revendica în Cantemir pe primul ei istoric și muzicolog iar cultura europeana și cea rusa pe intaiul mare orientalist.

Secolul al XVIII-lea se deschide spectaculos cu Istoria de-asta data Ieroglifica. La Cantemir istoria paraseste pentru a depasi matca faptelor cu intentia de-a se insinua în labirintul alegoric. Opteaza pentru textul ermetic în defavoarea relatarii cronicaresti. Risca astfel o scriere fără folos. Simtul responsabilitatii este constientizat și asumat. Cititorul e chemat sa fie judecator nu indraznelii autorului de-a comunica realitatea cea traita într-un nou cod verbal ci asuprelelor adica al constrangerilor obiective care l-au fortat sa recurga la acest cod. Fiecare chip (persoana) se ascunde sub masca unei pasari sau a unui animal patruped. Ceea ce este în adanc masca mediaza și aduce la suprafata figurand fata nevazuta a fiintei de cele mai multe ori cu exagerari negativiste. Istoria Ieroglifica este modul lui Cantemir de-a se confesa. Se apara prin scurte dara cu virtute cuvinte libertatea

psihica, a limbajului și-n consecinta a imaginatiei. Este prima pledoarie în limba romana pentru acest drept al fiintei umane. Mastile impun acordarea atentiei nu-n cadrul particularului ci la nivelul generalului acolo unde definitia este independenta de exemple. Romanul sectionat în 12 parti bastardizeaza schema perimata, diacronica a istoriei în favoarea rasturnarii ordinii temporale a naratiunii din și pentru ratiunea instaurarii celei etionome. Atunci (inainte) cedeaza locul lui Acum. Personajele sunt angajate în actiuni paralele sau convergente de unde și compozitia labirintica a romanului. Situarea baroca a actiunii într-un timp incert, cvasi-mitic mai-nainte decat temeliile Babilonului a sa zidi amplifica valoarea conflictului spiritual și mai apoi politic intre Leu și Vultur - embleme ale Moldovei și Tarii Romanesti. Personajele ritorisesc sub masca despre masti în fata adica-n teatrul mastilor. Ele capata functie narativa doar în masura-n care vorbesc și se substituie autorului. Discursurile suprima actiunea ca și naratiunea scriitorului. Afectata constiinta ireconcilianta a tutorelui epidictic se revolta și daca nu poate infrange raul macar il provoaca sa se tradeze în forme ridicole. Apogeul acestui demers autoritar se creeaza prin interventia spectaculoasa a Struto-camilei la sugestia unui inteligent și anonim sfetnic. Eroii sunt manipulati fără și dincolo de voia lor de mobilitatea unui spirit biciuitor. Dimitrie Cantemir a deschis cariera discursului de tip comico-satiric în literatura roman procedeu dus la nivelul afirmarii clasice de Caragiale. În Theatru unde Struto-camila este invitata a vorbi se produce cea mai zdrobitoare acuzarea comic-grotesca a prostiei din toata literatura romana. Personajul în cauza din necunostinta nu-și poate rosti numele - Eul nu-și poate asuma fiinta cu care se identifica. Romanul alegoric vizeaza și prezenta lupului cu suflet filozof care sfarseste prin a face elogiul tacerii. Dar nu e vorba despre o tacere etica ci despre una meta-etica fiindca avem de-a face c-un discurs al necuvintelor. Iata aici semnul grav și pertinent al singuratatii ganditorului. Acesta este damnatul, unicul osandit.

Locvacitatea demagogica și tacerea stoica, filozofica statusera pentru prima oara fata-n fata la Orizontul din urma al literaturii romane.

În final romanul respira adanc - prin epistole politice - cu privirea atintita la relatiile conflictuale de presupus implementate intre Inorog și Corb. Se face astfel primul exercitiu fragmentar de roman epistolar în stilul și mentalitatea epocii. Este genul romanesc impus literaturii romane abia dupa alte 2 secole prin Camil Petrescu și George Calinescu. Virtuozitatea insertiilor narative se dovedeste remarcabila prin Visul Cameleonului intamplat simultan cu intalnirea dintre Inorog și Soim atunci cand Inorogul (scriitorul) istoriseste prin rememorare trecutul conflictului intre tatal lui și Corb. Cele 2 episoade - paralele - sunt puse acum în sincronie. Vocabularul hipnagogic somn fără somn atesta trecerea de la oniricul dolent la Visul Tortura. Astfel finalul este anticipat și mai mult - revendicat. Referitor la criza provocata de disperarea captivitatii traite de Inorog trebuie remarcata atitudinea eroului - intoarcerea în sine pentru a iesi pregatit sa se masoare cu toate elementele Universului, cu stihiile, cu astrii și cu insasi ordinea / echilibrul cosmic. Tristetea defensiva a cantecului ipseral cedeaza indata locul blestemului energic. Natura e chemata / somata sa-și abandoneze ritmul pentru a plange moartea libertatii Inorogului pentru ca mai apoi în crescendo totul sa se preschimbe într-o imprecatie erudita - nemaiintalnita și deci solitara în literaturile lumii - Clateasca-se cerul, tremure pamantul, aerul trasnet, nourii plesnet, potop de holbura, intunerec de negura vantul sa

aduca . . . Osiia sfereasca în doai sa se franga . . . Stihiile toate tocmirea sa-și piardza . . . De jale sa se uluiasca . . . Și dreptatea Inorogului în veci povesteasca.

Inspre fine Cantemir imagineaza sfarsitul lumii și revenirea la haosul initial. Servind logosul Istoria Ieroglifica priveste Adevarul cu ochii nostri în plansul Inorogului unde fiecare gand ne stie pe de rost . . . Proportiile cosmice - singurele în stare sa atinga fiinta geniala - vor mai fi doar o singura data invocate în literatura romana dar

prin alti termeni și cu alt sens - Luceafarul. Istoria Ieroglifica transforma textul în pre-text și-n consecinta titlul e mai pretios decat opera. Cantemir lasa cortina sa cada peste o epoca în care s-a dorit a se da un sens Istoriei moldovenilor semantizand-o.

``Ce urgie-acum lumea intarata
S`o-neaca-ntru cel noian de rele ?``

Ioan Budai-Deleanu declara în prefata din Lexiconul romanesc-nemtesc :
Pus-am temeiul culturii.
Tiganiada marcheaza un moment de revolutie a spiritualitatii romanesti prin depasirea confuziei dintre poetica și retorica - în epoca veche subiectul oricarei opere ramane adevarul, frumusetea discursului fiind cultivata doar ca un mod al persuasiunii. De la adevarul ipotetic al lui Neculce se ajunge la fictiunea verosimila unde mai mare parte este a scriitorului. În lipsa unei traditii literare culte autohtone, folclorul romanesc serveste pe langa psihologia europeana a epos-ului ca model Tiganiadei. Astfel se recunoaste implicit existenta și rolul unei traditii fapt cu atat mai important cu cat sub raport filozofic, Budai-Deleanu (iluminst !) priveste cu ironie crezatoriile desarte ale norodului.
Itinerariul tiganilor plin de peripetii (sfintii și dracii intra și ei în conflict) e-n fond drumul omenirii spre ideal. Rromii inainteaza doar daca în fruntea convoaielor sunt puse carele cu merinde ceea ce denota o suprematie a pornirilor instinctuale în raport cu intelectul. Esecul pedantarii statului tiganesc, paruiala finala dezvaluie scepticismul autorului în atingerea suprematiei ordinii rationale. Oastea deghizata a lui Vlad Tepes probeaza puritatea morala a tiganilor care au epatat tupeul de-a cere protectia în lupta cu turcii. Lasitatea ramane piedica omenirii în drum spre fericirea ravnita. Lupta dintre tigani reprezinta lupta tuturor impotriva fiecaruia și rezida-n absenta acordului colectiv. Luministii erau sceptici în privinta reactiei controlate a maselor care nu se pot organiza fără concursul elitei sau a instantelor superioare.

Absenta ratiunii în calatoria extra-mundana a lui Parpangel (acesta strabate lesinat traseul initiatic) nu impiedica eroul sa atinga fericirea (personala !). În acest punct (de larga vedere) scriitorul se desparte de iluministi. Parpangel (fiul vrajitoarei !) inteligent dar nebun este micul Faust din literatura romana - reperat într-o epopee din perspectiva identitatii arondate insasi poetului. O posibila dar și ignorata calauza a umanitatii în drumul spre fericire. Din aceasta cauza Budai-Deleanu dezvaluie aici o convingere și mai putin o teorie semn ca el asemenea oricarui iluminist crede-n natura și-n ratiunea ce apartine naturii dar în acelasi timp nu și spera în destinul lor și tocmai prin aceasta el se singularizeaza în curentul iluminist.

Satana cu trup de fata ispititoare intra-n manastire lucru ce pune în lumina crasa coruptie a clerului - iluministii sunt anti-clericali și chiar anti-ectenici.

Anticiparile romantice sunt evidente :

- inspiratia din folclor (calul Sfantului Gheorghe și armasarul lui Fat-Frumos)
- rapirea Romicai de diavoli și respectiv a fetelor de imparat de catre zmei
- oratia de nunta la Parpangel (arsenalul paremiologic)
- individul de exceptie, singur și neinteles (Vlad tradat de umanitatea oarba și abandonat de cerul potrivnic paraseste lupta)

În poemul 3 Viteji aparenta discronie (regresiunea lui Becicherec în timp) e de fapt o cadere în afara Istoriei, o metafora a nebuniei. Oamenii se deosebesc intre ei prin gradul de alienare al fiecaruia. Aici din nou Budai-Deleanu daca nu se opune cel putin se detaseaza fata de nucleul iluminist. Pesimismul autorului mai mult acuza decat proclama statutul (privilegiat) al ratiunii.

Lucrarile lui Budai-Deleanu au fost cunoscute la o data cand ele nu-și mai puteau exercita influenta. La un secol de la aparitia ei opera scriitorului a fost anexata dar nu și asimilata de o literatura care-și faurise intre timp alte cai.

``Romanul nu stim pentru ce nu are incredere în sine.

La orice primejdie striga : Doamne ! Doamne !``

Alexandru Lapusneanu e subiectul creatiei literare a lui Negruzzi - intemeietorul nuvelei istorice romanesti și primul scriitor modern din Moldova. Nuvela e model nu doar de conceptie și de psihologie ci și de felul cum poate fi prelucrat un text istoric într-o creatie personala.

Primul tablou surprinde intoarcerea lui Lapusneanu pentru a-și recuceri tronul. Ureche spune de Stefan Tomsa care l-a omorat pe Despot-Voda în Suceava ca, afland de intentiile lui Alexandru trimise oameni jurati de la tara cum ca sa-i spuna faptul ca tara nu-l doreste. Replica lui Lapusneanu va face cariera în timp :

De nu ma va tara, eu o voi pre dansa și voi tot merge ori cu voie ori fără voie !

Replica e o sentinta. Negruzzi plasmuieste toata convorbirea dintre Alexandru și boierii emisariati de Stefan Tomsa. Astfel Motoc, boierul ramas singur cu Lapusneanu incearca sa-l induplece pe acesta și sa se rupa de armata straina fagaduindu-i ca toata Moldova va fi cu dansul. Aceasta tentativa - capcana esueaza iar Motoc cere voie lui Alexandru sa-l insoteasca în mersul lui biruitor spre Suceava - la rasturnarea lui Lapusneanu din prima domnie Motoc trecuse de partea lui Despot și ulterior acelasi boier uneltise cu Tomsa pentru a-l schimba pe Despot.

La inceputul nuvelei autorul ne spune ca Tomsa s-ar fi refugiat în Valahia dar stim conform cronicii lui Ureche faptul ca-n realitate Tomsa a fugit în Polonia pentru ca-n fine sa fie ucis la Lember.

Tabloul urmator priveste deja pe Alexandru ca fiind iarasi domnitorul Moldovei. În prima domnie fusese bun dar în urmatoarea - crunt și lesne varsator de sange. Se inconjoara numai de soldati straini iar pentru a face pe placul turcilor, arde toate cetatile cu exceptia Hotinului - loc în care domnitorul va fi ucis. Lapusneanu e o realitate istorica. Ruxandra - fata lui Petru Rares - este o creatie a lui Negruzzi. Cronicarii nu s-au ocupat de ea.

Leacul de frica sau al 3-lea tablou al nuvelei vizeaza masacrul domnitorului asupra celor 47 de boieri - adevarata nedumnezeire.
De remarcat ca-n realitate Tomsa, Motoc, Veverita, Spancioc, Stoici au fost și ei ucisi în Polonia. Negruzzi asadar atenteaza din nou la cursul istoriei caci la macelul cu pricina Motoc și alti boieri sunt prezenti. Spancioc și Stroici scapa de macel fiindca nu au crezut în Mea Culpa pe care Alexandru și-o asumase - invitatia domnitorului adresata boierilor ca fiind semnul reconcilierii totale intre el și ceilalti. De fapt Negruzzi nu-i scoate din scena pe Spancioc și Stroici fiindca nuvela avea nevoie de inca o drama - moartea domnitorului.
Teza sinergismului irizeaza nuvela atunci cand vointa unuia dintre oamenii veniti la Curtea Domneasca se transfera în psihologia colectiva :
Toti apoi striga aceleasi cuvinte :
- Vrem capul lui Motoc !

Evenimentului i se acorda o pregnanta artistica - una conventionala - adica literatura trebuia sa castige în fata sau macar profilul adevarului istoric.

Ultimul tablou priveste atentatul reusit la adresa domnitorului. Stroici desclesta chiar cu pumnalul gura bolnavului și sileste pe Ruxandra sa-și otraveasca sotul. Moartea transforma viata în destin. Negruzzi deși faulteaza adevarul istoric în mersul evenimentelor nu-i refuza acestuia fatalismul. De-aceea în text nu oamenii sau atitudinile lor intereseaza ci relatiile instituie / vehiculate intre aceste atitudini. Nuvela isi revendica - aici - în cel mai acut grad autenticitatea. Prin urmare psihologia textului daca nu condamna cel putin priveste propria noastra definitie. Noi (adevarul ?) suntem surprinsi undeva la mijloc . . . Iata de ce oricand - pentru totdeauna - putem fi acuzati.

``Neamul roman se mistuie sau d-abia

se zareste în istorie cand și cand . . .``

Nu pare sa fi avut ambitii de scriitor, nici sa-și fi facut iluzii. Rationalismul sceptic și spiritul critic al scriitorului atesta faptul ca Russo nu se multumeste sa afirme sau doar sa respinga. Se daruieste și sufera. Judecand dupa sine și-n atitudinea altora pretuieste în primul rand pasiunea.

El se lasa furat de trecut numai din incapacitatea de-a descoperi în realitatea epocii solutiile pentru eliminarea atator racile și abuzuri. Totuși Russo nu judeca în termeni cutumali. Aici nu avem exaltarea trecutului patriarhal și idilic ci asocierea lui la imperativele prezentului. Imaginea Moldovei este asemanata cu o padure deasa ale carei hatisuri nu pot fi inlaturate decat de plugul civilizatiei. În acceptiunea lui Cantemir e impartasita ideea lui Balcescu despre conditionarea libertatii interioare de catre libertatea din afara. Revolutia propusa în limba de latinizantii din Transilvania sau de italienizantul Heliade provoaca riposta lui Alecu Russo :

Prin logica gramaticala se legifereaza o limba care nu are legatura organica cu vorbirea populara plamadita 2 mii de ani în lacrimi, în sange, în cautarea stelelor și-a naturii, singura deci în stare sa exprime și jalea și dorul romanului.

Atitudinea scriitorului daca nu lezeaza cel putin atinge imaginea Scolii din Transilvania fapt pentru care aici omul e mai pregnant decat ideologul :

Cu parere de rau vedem pe ardeleni mai mult dedati literei lucrurilor decat duhului .

Russo cunoaste viziunea sceptica și radicala asupra destinului posteritatii :

Mi-e teama ca la giudecata cea mare nu ne vom pute intelege cu stramosii nostri nici în limba, nici în idei.

Absolutizeaza sentimentul damnarii :

Neamurile toate s-au cunoscut intre sine . . .

Motiv pentru care iesirea în afara istoriei se face prin propriul Orizont Ancestral :

Romania va pieri de mana romanilor.

Sub semnul fatalismului se perinda ideea care pune în discutie daca nu prezenta cel putin atitudinea celesta :

Neamurile auzira tipetul chinuirei tale. Pamantul se misca. Dumnezeu numai sa nu-l fi auzit ? . . .

Prea des critica a confundat spiritul anxios al scriitorului cu vocatia `48-ista.

Nu mira atat natura erorii cat recurenta ei în constiinta literara. Semn ca nu a fost perceput

(recunoscut ?) un adevar capital - scriitorul poate privi epoca (lui) fără s-o reprezinte. Epoca la randu-i poate influenta sau chiar explica imaginea scriitorului ei dar niciodata s-o și determine. E cazul lui Alecu Russo.

``Duce-m-as și m-as tot duce,

Dor sa nu ma mai apuce !``

Pastelurile lui Alecsandri reflecta starea de spirit a omului rupt de contingent și constrans a se retrage în spatele ferestrelor propriului suflet. Scriitorul astfel isi converteste faptul auto-biografic în arta. Nu avem aici o exaltare a sentimentelor poetului. Acestea sunt cel mult impartasite :

Cat despre mine - filozof dublat de un visator - ma consolez privind zborul cocorilor . . .

Motivul claustrarii pune într-o lume aparte Pastelurile :

Omul trist cade pe ganduri și s-apropie de foc.

Miscarea regresiva inspre un spatiu securizant e dublata de evaziunea în imaginar. Realitatea e ostila și frustranta, restrictiva iar imaginatia - eliberatoare, compensatoare :

O ! tu, gerule naprasnic, vin, indeamna calul meu / Sa ma poarte ca sageata unde el stie și eu ! Reflexele romantismului perturba dimensiunea solara a existentei

romanesti. Nu intamplator oniricul boreal domina Pastelurile - Iarna, Viscolul, Sania, La gura sobei. Lexicul invoca motive romantice - Oceanul de ninsoare / Noaptea. Ruptura dintre spatiul naturii și cel al imaginatiei atesta faptul ca lirismul Pastelurilor izvoraste nu din descrierea realitatii ci din incercarea de-a o aboli :

Asa-n singuratate, pe cand afara ninge / Gandirea mea se plimba pe mandri curcubei . . .

Poetul și-a instaurat propriul echilibru caci din afara nu are parte de nici unul - Perdelele-s și timpul lampile aprinse / Iar eu retras în pace . . . De-aceea Pastelurile apartin unei geografii spirituale. Vointa poetului e ca-n Marea Trecere sa lasam trupul Cuvantului sa-și cunoasca anotimpurile.

``A fi este mai crud decat a muri . . .

Oamenii nu stiu ce cer . . .``

Prin Conrad se proclama un sens esential al lirismului - competitia cu agentul proto-letal Dar daca dupa moarte tot piere, inceteaza / Tu vei trai prin cantul ce lira iti pastreaza.

Cand s-a spus ca tot exilul lui Bolintineanu n-a fost decat o delectabila promenada nu s-a luat în seama deloc umbra abatuta sub gândul mortii a calatorului insingurat.

Viata nu e decat trecere indurerata spre moarte prin lumea aceasta - Vale a Plangerii. Insingurarea ratacitoare defineste existenta insasi - Și ce iti pasa tie, sarmana huma / Sa stii ce te asteapta cand lumea vei lasa ? / Vezi tu pe fata marii trecand un val de spuma ?/ El e figura ta.

Eroul oscileaza intre 2 stari - una a poetului și una a exilatului. Proscrisul rupt de mediul sau incearca sa se refugieze în poezie. De-aceea poetul apare doar pe drumul exilului . . . în Oceane de Umbre și Lumini. Complementar vietii ca trecere apare

reflexul ei simetric - Moartea Calatorie - Eu voi pleca pe o cale . . . pe-o cale departata / De unde nu mai vine cel ce a plecat. Asa se constituie la Bolintineanu Motivul Damnarii - P-acest pamant de doliu, pe care esti proscris. Un exilat romantic adica un pribeag care și-a pierdut patria și odata cu ea dreptul de-a se regasi în amintirea oricarei fiinte apropiate - Eu nu aveam pe nimeni și am trecut plangand. Itinerariul lui - Asia Mica, Egipt, Europa - reconstituie moartea marilor cicluri ale civilizatiilor disparute mediteraneene - Motivul Ruinelor - și arunca asupra lumii contemporane aceeasi perspectiva tanatica. Prin calatoria osanda lumea se ofera și-n acelasi timp se refuza celui condamnat sa rataceasca vesnic. Dispunerea experientei subiectului în ecuatia filozofica printeaza operei un caracter dramatic și nu mai putin autentic - Omul neintelegand nesfarsitul este sfarsitul și deci sufletul este pieritor / Un talent se scrie pentru posteritate nu pentru ziua de astazi.
/ Trebuie a ucide timpul pentru a nu ne ucide el pe noi / Cum voi iubi eu, eu carele ma indoiesc de orice iubire ! . . . Ceea ce evident tine de mesajul ipsogen al Fiintei - În noi și fără sa mai fim în stare sa ne dam seama, plutesc prea de demult versurile lui Bolintineanu.

Poetul trebuie recitit pentru a intui mai viu modul în care la acea vreme limba romaneasca isi cauta . . . Proscrisul.

``Nu ne opreste nici o limita insa etern ne opreste o limita . . .``

Într-o epoca de confuzii a pune ordine în idei este actul critic esential. Maiorescu totuși nu construieste decat prin opozitie. El nu afirma decat dupa ce a negat. Fără a-i contesta personalitatea lui Maiorescu nu i se poate recunoaste insa și geniul. De unde și o elementaritate a spiritului. Civilizatia și cultura noastra moderna s-au format în mod revolutionar și nu evolutionist. Incinerarea etapelor arata de fapt ca

lumea nazuieste mai degraba sa se prinda singura în forme proprii. Maiorescu insa pretindea mai mult decat putea sa inteleaga.

Spre limanul secolului XIX institutiile moderne asa cum erau - imperfecte - ori tocmai de-aceea apte sa-și asume perfectibilitatea și-au creat și recunoscut în cele din urma fondul. Simularea urmata de stimulare rastoarna practic teza lui Maiorescu. Reforma priveste de sus în jos fondul problemei. Altfel spus nu materia care e limitata ci forma ramane cea care delimiteaza. Iata de ce Junimea isi devine postuma propriilor sale orientari. Directia Noua va trece pe langa ea . . . Cand Duiliu Zamfirescu îi trimite romanul În Razboi unde insereaza documente reale - 2 Ordine de Zi ale generalului Cernat - Maiorescu nu-și da acordul. Procedeul foarte modern la timpul acela îi contrazicea flagrant principiul. Pregnanta iluzie de real pe care o procura insertia documentului impiedica cealalta iluzie, a inaltarii în sfera ideala.

Macedonski nu a privit postulatele Junimii pentru ca le depasea . . . Obiectele nu mai sunt denumite ci sugerate. Iata visul simbolismului de care totuși multi au fost atata vreme frustrati !

Romanii n-au simtul tragicului.

Cine spune aceste cuvinte ? Un ateu care-n intimitate era bantuit de crize teribile și de multe ori ratacit în pragul sinuciderii. Aproape un sfert de veac cuvintele lui Eminescu nu și-au cunoscut limba.

Paradoxal Maiorescu - deși se afla în posesia Adevarului - nu l-a intuit. Iata de ce acolo în Anticamera Operei logica spiritului critic poate sa aiba martori dar niciodata urmasi.

``Vulturii ce stau amutiti pe crestele seci
și sure a stancelor `nalte invatau de
la el tipatul cel plans al jelei . . .``

Ce-nsemna pentru el Cuvantul ? Anatomia prezentei interesa pe Eminescu :
Multimea potentiala a motivelor care pot determina vointa omului constituie tocmai esenta judecatii și a inteligentei și fiindca inteligenta e cuvantul de aceea vointa e cuvantul. Și fiind acte de volitiune sunt ultima radacina a Universului. De-aceea volitiunea e cuvantul. Cuvantul - Dumnezeu.
Reconcilierea ontica se revendica de la toate (cate) cer intrare în lume.
Subiectul volitiei și subiectul cunoasterii isi gasesc identitatea în Marea Trecere prin Vestmintele Vorbirii - Conventus provine din radacina indo-europeana GWEN / GWEM / GWA care inseamna a veni. Interesant e faptul ca-n sanscrita el merge se spune gamati iar jati care deriva din verbul a merge / a veni inseamna lume. Cuvantul pare a nu exprima decat adevarul dorurilor și patimilor care cer intrare în lumea devenirii.
Eminescu trebuie sa fii iubit mult conjunctiile care-l dezlegau de lumea normei și de categoriile cutumale sau de formele a priori - spatiul și timpul. Aceste exterioritati și stranietati care nu sunt nici ale Fiintei, nici ale Nefiintei sunt acele lumi traite nemarginit în sinea lui de Eminescu. Uraganul negativ cu al sau tunet inspaimanta Marele Ne-auz. Trece dincolo de Fiinta. Nu e pentru auzul obisnuit :

Pe cand nu era moarte, nimic nemuritor
NICI samburul luminii de viata datator,
Nu era azi, NICI mane, NICI ieri, NICI totdeauna . . .

NICI e acea conjunctie a vidului ontologic insinuat aici în registrul A-CRONIEI (absenta lui Cronos). Dublul sens negativ exclude temporalitatea lui Eon (absenta lui Aion).
Suntem fata în fata cu sentimentul stranietatii lumilor și cu-a lor exterioritate absoluta. Vorbind de lumea care NICI nu exista Eminescu o infiinteaza. Poate ca NICI-CAND Dumnezeu nu a fost mai aproape de noi :

L-a-nceput pe cand fiinta nu era, NICI nefiinta . . .

Prepozitiile inaintea și indaratul constrang lumea într-o clipa suspendata. Lumea cea luminata nu-i decat clipa dintre cele 2 nopti ale nefiintei. Indaratul evoca inceputul lumii, inaintea prezice sfarsitul universului himeric :

În acea nemarginire ne-nvartim uitand cu totul
Cum ca lumea asta-ntreaga e o clipa suspendata
Ca-ndaratu-i și-nainte-i intuneric se arata.

Datorita unei prepozitii ca indaratul și-a unei postpozitii ca inaintea, clipa anume suspendata pare o intalnire potentiala a celor 2 mari nopti ale nefiintei. A gandi entitati sub regimul Ausser-Sein inseamna a imagina ceea ce a fost inainte sau în afara de fiinta și nefiinta.

Pentru asta trebuie sa fii bantuit de o altfel de gandire. Poezia și ratiunea sunt unde de o clipa în fluviul haosului. Nu-i universul cel himeric o clipa suspendata - exclamatie a vreunei nopti a nefiintei ? Catalina slujeste prin inconstienta ei un logos ratat. Nu fiintele umane ci Cuvantul care nu (mai) comunica nimic ameninta sa apartina unui spatiu și timp dereglate, agonice, alergand haotic ca într-un nou Turn Babel :

Cuvantul, cuvantul e mort.

Iata de ce iubirea atinge plenitudinea maxima în afara sau Diaspora logo-centrismului :

Iubind în taina am pastrat tacere
Gandind ca astfel o sa-ti placa tie
Caci în priviri citeam o vecinicie
De-ucigatoare visuri de placere . . .

Verbul Fiintei se conjuga cu Thanatos. La ce timp insa ? Doar intelectul ectogen poate surprinde în oglinzile lumii lumea oglinzilor. Sintaxa neantului codeaza gramatica Fiintei. Iesirea din CON-CEPT care duce la EX-CEPT se face prin moarte

- inexistenta absoluta posterioara. Altminteri, cum se traduce algebra acestui gand exilat în lumea de-aici ?

SEIN WERDEN = 0

Fiinta în devenire proclama (cunoaste ?) rezolutia vidului.

A existat un moment - Pacea Eterna - cand spatiul și timpul se aflau în fuziune. Mitul lui narcis releva clipa (suspendata ?) sciziunii. Tragedia vine dinspre Echo - cea frustrata de oglinda :

Numai durerea este timp, numai dureri numaram orele, zilele, anii nostri.

Sintaxa neantului ne arata ca-n Eminescu tragedia se petrece pe culmile Nefiintei și-n prapastia Cuvantului. Culmile neantului ori eminenta Fiintei nu pot fi adunate în Cuvant. Iata cum se explica Spargerea Oglinzii din perspectiva boreala. Implozia verbului provoaca mutatii ontologice în Fiinta. Versurile dezerteaza . . . Echo-ul isi uita trupul în propria serenada :

E acelasi cantec vechi
Setea linistei eterne care-mi suna în urechi
Dar organele-s sfaramate . . .
Și în gandu-mi trece vantul, capul arde pustiit
Aspru, rece suna cantul cel etern neispravit . . .

Poemul Lumii isi uita Cuvintele. În plansul nostru lacrimile și tot atatea oglinzi ne-au ratacit Fiinta. Prin a fi trece Lethe !

Viata mea curge uitand izvorul.

Conversia ontica duce la taumaturgia Eu-lui . . . Exceptia co-apartine semnificatiei fără sa includa sensul ei care se auto-transcrie - Erau din randul celor ce n-au fost niciodata.

Substanta este un nume care a fost suplinit de un pronume :

Pe-atunci erai TU singur . . .

Subiectul e destituit ! Cineva se gandeste insa la a nu fi fost niciodata. Acesta e spiritul inceptiv. Unul anterior chiar eternitatii. TU va da seama nimanui despre un fel de altfel decat a fi.

(Pentru) ATUNCI nu exista NICI numele sau substanta lumii NICI verbul sau esenta ei. Pronumele nu fusese desprins de esenta lumii, NICI cuprins de verbul ei. Existenta este într-un fel o iesire în moarte. Inceptia cunoaste Deceptia. Trecerea din forma în forma sau din era în era e pentru fiinta poetului pustiu - ratacitoare :

La sorti va pune iarasi prin lumile din cer
Durerea mea cumplita - un vecinic Ahasver . . .

O stea e în cautare de Univers. Numai Memoria îi lipsea. Doar prezent avea. Legea oglinzii obliga eternitatea sa se reflecte în neantul Fiintei. Cand Memento Mori a fost conceputa ca o Panorama a Desertaciunilor te intrebi - Daca totul e vis cine poate vedea de sus vidul ? Dumnezeu sau poetul ? Deasupra vacuitatii pe care o vesteste și transmuta în vers - numai autorul Panoramei Desertaciunilor. Pronumele substituie Fiinta pentru a o prinde în concept :

Eu vin din centrul lumii incoronat de sori
Preced pe mandrul, (`naltul) frumosul Viitoriu
Ce-n nourii de secoli se zguduie inchis
Ca un frumos și mare insa teribil vis
Ce-n cerul lui petrece sublim și neajuns
Incat nici ochi de inger prin nori-i n-a patruns.

Opera nu e decat o imanenta a identitatii Creatorului :

Fără Eu nu exista timp, nu exista spatiu, nu exista Dumnezeu. Fără ochi nu e lumina. Fără auz nu e cantec. Ochiul e lumina. Auzul e cantecul. Eu e Dumnezeu.

Eminescu a instituit o alta paradigma a imaginii lumii. La capatul ei pe marginea prapastiei doarme ascuns inca neganditul :

Acolo pe un Munte - jumatate în lume, jumatate în infinit pustiul tace . . . Aerul e mort și numai suflarea lui e vie, numai ochiul lui e viu. Numai în noaptea mea nici o stea . . .
Cuvintele prezentei intra în comparatie cu numele absentei suferind o uitare a esentei lor. Pronumele decide sa devina nehotarat :
Caci UNUL erau toate și toate erau UNA.
UNUL e în toti tot astfel precum UNA e în toate.
Se (d)enunta combustia Verbului - Damnatul unei alte propozitii. Clipa suspendata e și consumata prin transmutarea Eontic-ului în supra-Ontic :
Iubeste-te pe tine în fiinta mea . . .
Se poate ca bolta de sus sa se sparga
Sa cada nimicul cu noaptea lui larga.
Cate stele vor rataci Atunci dincolo de A FI ? Și cat Pustiu trebuie sa fie pe cerul din visele noastre ! ingerii vor invata sa planga Cuvantul ajuns la Echinox :
Gandirea mea e o toamna ca gândul unui mort . . .
Pentru Sintaxa neantului ce functie poate sa (mai) indeplineasca Subiectul expulzat din Fiinta ? Eul - izomorfie a Verbului - arde în propriile-i oglinzi :
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele marii.
Interjectia asalteaza memoria Cuvantului ratacit printre anotimpurile trupului :
O, o, ger cum nu-s eu vantul cel cu ger ?

Ci-s om . . . Dumnezeul meu ! Om !
O stea în cautare de Univers refuza Fiinta la randu-i uitata de A FI în propriul gand. Pronumele intra în Eclipsa - Timpul creste în urma mea . . . MA-ntunec.
Ahasverus trece din complement modal în A-POZITIE nominala, alaturi de (aceeasi ?) materie - Materia - acest Ahasver neobosit al formelor - e pururi alta, formele insa

aceleasi, incat în apa calatoare iti vezi chipul ramanand pe loc. Raul timpului pare a curge. Suma de viata și de forme posibile co-exista într-un vecinic prezent.
Toposul abisal confirma deportarea Fiintei - Nonens / Fiens / Ens / Defiens / Nonens Iata de ce pentru Hyperion intrarea în Off-ul clipei suspendate trebuie inteleasa de fapt ca intoarcere în marea Prezenta - Din chaos Doamne am aparut / Și m-as intoarce-n chaos
/ Și din repaos m-am nascut / Mi-e sete de repaos.
Ens-ul - pur și etern - de necuprins poate fi doar raportat la Concept :
Timp = t Spatiu = s Cauzalitate = c
ENS = E � (t + s + c)
ENS = E � t � s � c
Subiectul se crede insa Verb ! Sintaxa ataca morfologia Fiintei :
Dan se simti trasnit și afundat în nemarginire. Rauri de fulgere il urmareau, vuirea nemarginirei . . . Eul cunoaste tautologia :
Și ochii tai - topite stele a diminetei privesc atat de adanc în noaptea sufletului meu . . . Nu e durere mai mare decat a mea. Dumnezeu de n-ar fi fost și-ar fi uitat Universul spre a cauta în altul în ochii ei albastrii. De-ar fi gasit nu se stie . . . Cautarea ar fi durat vecinic.
Ingerul meu !
A marturisi ajunge sa echivaleze cu o sentinta :
Am zugravit în ochii-vi semanaturi de stele
Moarte și nemurire sunt numai umbre-a mele
Ca sa va-nsel privirea am nascocit eu timpul.
Interjectia prin care incep versurile codrului din Revedere incearca sa spuna :
Priveste cu ochiul mintii cum trec Cercurile timpului prin viata ta, prin trupul meu din ce-n ce mai bogat în Inele! Dar ce fel de leganare e aceea fără ploaie, fără vant

?! Din afara lumii în sinea naturii - umane. Pana și cel în care Domnul a pus nemargini de gandire nu e
decat o (alta) izomorfie a neantului :
O, de-as muri odata . . . Cu corpul meu de plumb . . .
Acolo unde Nimicul cel plin de mangaiere n-a cuprins Fiinta mea chinuita.
Subiectul lipsit de siguranta Sinelui redat propriului Sine vrea sa-și uite Cuvantul pentru a i se darui :
Vino iar în san, nepasare trista
Ca sa pot muri linistit, pe mine
Mie reda-ma.
A te reda nefiintei insa presupune a ramane sub semnul ori tutela incertitudinii :
Cand ura cea cruda mi s-a pare amor . . .
Poate-oi uita durerea-mi și voi pute sa mor.
Valorile intra în recesiune . . . Ausser-Sein devine varful contemplatiei :
Sa blasteme pe oricine de mine-o ave mila
Sa binecuvanteze pe cel ce ma impila
S-asculte orice gura ce-ar vrea ca sa ma rada
Puteri sa puie-n bratul ce-ar sta sa ma ucida
S-acela intre oameni devina cel intai
Ce mi-ar rapi chiar piatra ce-oi pune-o capatai
Gonit de toata lumea prin anii mei sa trec . . .
Astfel numai Parinte, eu pot sa-ti multumesc
Ca tu mi-ai dat în lume norocul sa traiesc
Sa simt ca de suflarea-ti suflarea mea se curma
Și-n stingerea eterna dispar fără de urma.
Totdeauna tinde catre Tot de-a Una :
El n-a fost cand nu e, el e cand nu e.

Logica lui Eminescu printeaza avan-liminariile intuitiei lui Einstein :
Nu e adevarat ca exista un trecut - consecutivitatea e în cugetarea noastra. Cauzele fenomenelor - consecutive pentru noi dar aceleasi totdeauna - exista și lucreaza simultan.
Enigma vietii ajunge pentru a se afla / descoperi la cumpana gandirii :
Acum nu vedem nimic. Abia peste 1000 de ani vom vedea ceea ce în steaua X se petrece astazi. Pe de alta parte ne inchipuim ca oamenii din toti corpii tin ocheanele indreptate spre noi - unii mai aproape, altii mai departe. Și Cezar, azi cade de mana lui Brutus. Cei din luna vor vedea astazi, cei mai de departe - maine și mai departe poimaine. Cei din vaile Universului - peste 1000 de ani. Raza care a cazut pe fata murinda a calatoreste în Univers și ajunge pe rand toate stelele infinitului și miilor de ani. Pe rand insa tragedia mortii lui Cezar se petrece mereu, fără sfarsit. Tragedia aceasta traieste de-a pururi într-un mediu nou. Pretutindeni este o clipa care nu este, devine, scade, nu este.
Archaeus - singura realitate pe lume - se inter-pune intre Dumnezeu (Ens Summum) și Omul Interior (Ens Creatum) pentru a surprinde omniprezenta în simultaneitatea prezentei dinamice. Pentru Luceafar - fără de timp și loc - repausul e de veci sau de vecii ?
Gândul purtator de Dor ajunge pana acolo unde setea de Sine se implineste pe Sine pan` piere totul, totul. Pacea eterna sau ceea ce dureaza în Fiinta e prezenta care acorda / surprinde Tipul în relatie cu Arhetipul sau altfel spus intalnirea dintre Chronos și Aion. Orizontul (a delimita) devine nemarginit !
Reflexia ajunge reflectie. Acuzativul absolut reda poemului anti-romantic statutul convenit - Traind în Cercul vostru stramt / Norocul va petrece / Ci eu în lumea mea ma simt / Nemuritor și rece.
Subiectul vrand sa-și apropie Fiinta mai presus de fire nu e capabil sa-și

depaseasca propria conditie și va fi condamnat s-o reprezinte în Chipul de lut care (ne)
explica (fără sa cunoasca) totul în gândul acela neaprofundabil. Moartea ermetica se reculege intru amintirea noastra - Tot ce se naste în lume și tot ce se-ntampla se naste în mod necesar, neaparat. Posibilitatea de-a exista în fata veciniciei e certitudinea de-a exista. Dar daca ceea ce e pus în fata veciniciei e cert . . .
Peste Noaptea Canon linistea se vrea de veci. Cine dezleaga lumile și zeii lasandu-i sa cada în nimicul acela atat de straniu incat Eminescu a trebuit sa-l asemene c-un Chaos de
Lumina ? Cel care poate culege TOT ce constituie și se restituie ca o prezenta continua . . . Actantul E din Memento Mori - E apus de zeitate și-asfintire de Idei.
Vanand starea de Absolut spiritul lui Eminescu tresare și deci vibreaza într-o limba universala a Fiintei - Oscur, necunoscut, o litera / Ce necitita-a ramas de toti / Din fundul codrilor adanci ai Daciei / Roteam pe Univers cu ochii-mi flamanzi / Și-l inghiteam. / O, codri, codri, va miscati cu mine / Munti mari de piatra, fiti-mi ganduri . . .
Prin regia gandirii neinfiintate a sosit momentul ca Domnul Zeilor sa intre-n Eclipsa Cuvantului. Acum se transcrie Memento Mori !
Nimeni soarele n-opreste sa apuie-n murgul serei / Nimeni Dumnezeu s-apuie de pe cerul cugetarii. Și daca acel Dumnezeu a murit - vestit de Nietzsche - ar insemna detenta unui timp nou pentru cultura europeana atunci trebuie sa spunem ca Eminescu il rostise cu 10 ani inainte ! E ca și cand ar fi murit ceva / În Univers pare ca Dumnezeu / E mort. / Coboara asupra lui, eternitate / Cobori cu pacea ta și-asupra mea. Taceti ?! Cum tace-n spaima a Nordului popor / Cand Evul asfinteste și Dumnezeii mor.

Iar cand vom afla ca romanescul Moarte are aceeasi radacina cu grecescul Moira - Destinul altfel vom intelege Memento Mori - poemul nimanui și-al tuturor. Poezia lui Eminescu este un prelung Fior. Și-n acelasi (sau alt ?) timp - un glas. Pentru a avea ecoul dorit e nevoie de Munti . . .

``Tot manastiri sa faci daca vrei

sa te bage dracii în seama . . .``

Tribulatiile eroului / omului codeaza circuitul descendent și ascendent în lumea devenirii în universul formelor, al unor idei eterne ce sunt sacrificate pentru rascumpararea lumii la scara cosmica. Pentru acum caderea e atunci voluntara, deliberata. Vrajmasul nostru de capetenie ramane apatia mentala, cenusa formata de cadavrele notiunilor aprinse sedimentate de secole. Straturile lor au inabusit în omul modern Amintirea, Dorul, Nostalgia obarsiilor care nu sunt facultati psihice cum s-a tot crezut ci direct izvorate din intuitia intelectuala. Cati o mai au ?
Filozofii moderni au umplut butoiul Danaidelor nu cu mai mult noroc decat fiicele lui Danaos. Polygnot care pictase scena în sanctuarul de la Delfi pusese în subscriptie Neinitiatii la Mistere.
Trebuie sa reamintim principiul fundamental conform caruia mitul nu este inventie, nici conventie omeneasca. În societatile traditionale prin continuitatea starilor de fire cele mai raspandite fapte ale vietii zilnice erau susceptibile de sacralizare, de transfigurare în prototip. Omul murea cand adormea și recrea lumea la rasaritul Soarelui.

Aria de raspandire a basmelor e mai mult o pata geografica și nu o spirala indicand un curent.

Cu alte cuvinte care poarta acelasi sens cercetatorii nu au putut determina un centru sigur al ei de unde sa se raspandeasca centrifug. În lipsa lui putem admite poligeneza. Basmul implica elementul esential, ratiunea suficienta, Moartea și Taumaturgia. Aceasta simpla constatare de fapt postuleaza și include în esenta precum circumferinta centrul ei existenta unor sanctuare alogene în care mitul da Fiintei dreptul la Cuvant.

De ce orice cucerire activa a cerurilor luminoase a inaltimilor și a starilor superioare de fire este conditionata de o prealabila coborare în abis, în starile inferioare de fire ? Creanga de Aur releveaza o cale acolo unde nu vedeai decat jungla. Voiajul infernal nu vizeaza revenirea la starea infantila, mai putin la cea letala, ci epuizarea darelor ce le-au lasat în noi monstrii al caror habitat se afla în regiunile cele mai obscure ale Fiintei.

Din padurea intunecata a Verbului - La Selva Oscura - a lui Dante prolifereaza inistovit prin sciziparitate mostrele pacatului :

Și tot asa mergand ei inca un an de zile, cu mare greutate și zdruncin au trecut peste nenumarate tari și mari și prin codri și pustietati asa de ingrozitoare în care fojgaiau balauri, aspide veninoase, vasiliscul cel cu ochi farmacatori, vidre cu cate 24 de capete și alta multime nenumarata de ganganii și jiganii inspaimantatoare, care stateau cu gurile cascate numai și numai sa-i inghita. Despre a caror lacomie, viclenie și rautate, nu-i cu putinta sa povesteasca limba omeneasca.

Iata-l pe Enea care inainte de-a se incumeta sa coboare în Infern consulta pe Sibila din Cumae - semn de precautie :

Daca ti-i dorul atat, daca ravna - asa mare ti-n suflet
Ca sa strabati ale Stix-ului balti și de 2 ori negrul
Tartar sa-l vezi, daca-ti place sa-ncerci o nebuna isprava

Iata ce e de facut mai intai. O Crenguta de Aur
Varga mladie și frunzele - arbor stufos o ascunde
Și-i inchinata Junonei din Iad. Pe aceasta, dumbrava
Toata-o acopera, umbre o-nchid în adancuri de vale
Nu este dat sa patrunzi a pamantului tainita - afunda
Fără-a culege-nainte copacului rodul de Aur.
Sa i se aduca aceasta ca dar, Proserpina cea mandra
A hotarat
Și Crenguta de-i rupta, o alta rasare
Și ea de aur, frunze la fel capatand ca podoaba
Cat-o cu grija pe sus, cu ochii și-odata gasita
Ia-o cu mana pios, caci usor și de voie-ti urmeaza
Daca ursita te cheama. Altfel, cu puterile toate
N-o poti infrange, cu fierul cel aspru n-ajungi a o smulge.

Creanga de Aur se afla în Hades ! de fapt viziunea noastra e anormala - o nalucire a adevaratei directii a Arborelui Lumii care dispare indata ce atingem planul de reflexie adica în momentul cand oglinda apelor inferioare e sub noi. Numai pentru acela care a trecut prin acest punct - Nod Gordian - simbolul dispare pentru ca a disparut lumea și ideile sunt contemplate direct. Deși greu de intuit e usor de inteles ca-n viziunea Arborelui inversat, Creanga de Aur rasare în varful Copacului cosmic, adica-n unghiul lui inferior. Universul este un Arbore Ranversat implantandu-și radacinile în cer și intinzandu-și ramurile peste tot Pamantul. Toate lumile odihnesc în el. Creanga de Aur o gasim în inima lumii și-n inima noastra.

Ceea ce în Occident se numeste Esenta - Substanta iar în India - Prakriti apare ca armonie din perspectiva transcendenta. Pe planul orizontal la nivelul lor de manifestare antagonismul acerb se remarca. Prakriti e teligibila și naste sub actiunea de prezenta a lui Purusa. Creaturile ei insa participa nu doar la pasivitatea ei lunara.

Ele sunt și odraslele Soarelui esential - tin de lumea inteligibila. E firesc și-n natura lucrurilor sa tinda spre polul lor esential.

Soacra cu 3 Nurori dezvolta și verifica Adevarul celor enuntate de la respectivul Sine. Baba solicitata de polul ei masculin a depus pe pamant mai degraba decat a nascut (din perspectiva ei radicala nu depaseste nivelul primar al geneticii) 3 fii pentru ca și Prakriti - pe care o reprezinta în regnul hominal - sub actul de prezenta al lui Purusa - Masculul celest - produce o 3plicitate de tendinte - cele 3 Gune - armaturi ale Cosmosului. Satwa (albul) reprezinta tendinta ascendenta, luminoasa cu nazuinta de reintegrare în principiu. Rajas (rosul) se declara expansiva, pasionala, vizand și epuizand amploarea sau dimensiunea orizontala. Tamas (negrul) e descendenta, intunecata, convocand în ea toate posibilitatile de inertie și ignoranta.

Posologia celor 3 Gune respecta logica unui simbolism capital în geografia mistica. Ele nu sunt stari de fire ci conditii ale starilor de fire care constituie existenta universala. Nu se afla nimic în Univers care sa nu fie rezultatul unor dotari ale lor indefinit variabile.

Soacra este - cum se banuieste - Prakriti iar cele 3 Gune ce evadeaza din indistinctia ei sunt cei 3 feciori. Sotiile acestora reprezinta elementul dinamic, inerent unor principii bazale - imuabile.

Ion Creanga se limiteaza în a ne descrie pe cei 3 feciori inalti ca niste brazi și tari de virtute. Dar slabi de minte exprimand ectenic teligibilitatea lui Prakriti. Doar prin insuratoare se vor diferentia în ei prin cele 3 neveste - tendintele bazice de care s-a vorbit. Baba are un al 3-lea ochi - inversul sinistru al Ochiului ciclopic inefemeral și frontal al Eternitatii situat - ca atare - la ceafa. Iata ochiul Meduzei care pietrifica abisul Infernului, stanistea lui Lucifer - și el cu 3 fete - dupa spusa lui Dante. Ultima - cea mai mica - nora e viforul venit din seninatati, coborat pe Avatarana ca sa purifice miasmele unei lumi statute, ale unei tiranii stupide - sa elibereze și sa promoveze esente masculine inrobite de Gelozia Materiei Prime. Doar Satwa în

conformitate cu Intelectul pur nu poate fi afectata de Mudevi - zeita Abisului pentru care Intelectul este inconceptibil. Cele 3 nurori sunt Ielele din traditiile romanesti. Jocul lor sacru starneste manifestarea din amorteala ei bazica și determina marjeaza tendintele descendenta, ascendenta și expansiva în raporturi indefinit variabile, dozare care este cauza eficienta a tot ce exista. Vai de profanul pe care-l prind în punctul lor de interferenta al dantuirii lor ! Pateste ca soacra din basmul acesta . . . Mutilarea culmineaza cu pierderea graiului și echilibrului psihic. Ielele nu sunt rele. Altminteri de ce li s-ar mai zice și Milostivele ? Ele sunt teribile, ceea ce e cu totul altceva ! Li se spune Dansele nu pentru ca nu ar avea nume ci pentru ca acesta e ultra-transcendent deci prea primejdios pentru a putea fi rostit fără pedeapsa de catre profani. Adevaratul lor nume - indicibil - e substituit paremiogen și deci nu exprimat ci insinuat ori sugerat prin Margalina, Rujalina, Savatina. Nu trebuie mai mult pentru a le putea stabili identitatea prin raportare la cele 3 Gune. Cat despre desinenta Lina forma populara a Elenei deci a Selenei - Luna. Or, un aspect letal administrat cutumal în soarta Lumii era 3pla Hekate ce adasta noaptea la rascrucea drumurilor cu ceata ei urlanda de caini. De sub o perspectiva sinistra 3pla Hekate ne trimite la Iele. Elementul initial vibratoriu se afla în nora cea mai mica. Ce urmeaza e adevaratul rit al lui Dionis - zdrobirea strugurilor în vas pentru ca Viul sa fie prelevat din Mort conform unui ilustru adagiu ermetic :

Nurorile intrara buzna în casa, luara pe baba de par, o izbira cu capul de paretele de rasarit. apoi de paretele dinspre apus pana i-l dogira. Apoi cea mi tanara fiind mai sugubeata decat celelalte fete tranteste baba în mijlocul casei și-o framanta cu picioarele ca pe dansa . . .

Daca metoda apare feroce sa nu uitam pe Kali dansand goala pe trupul lui Siva c-un colier de cranii și mestecand cu dintii ascutiti trupuri de oameni în timp ce sangele i se scurge pe corp primenind și insufletind Universul. Nora cea mai mica imita gestul etern al lui Kali jucand pe corpul lui Siva doar ca ritul se intampla în lumile inferioare

și nu-n cele superioare. Motiv pentru care (tot) cineva talcuieste acuzarea în binecuvantare. O transmuta . . . în Testament. Fiul mai mare ia casa de la rasarit, al 2-lea - casa de la apus și perechea cea mai tanara ramane în locul unde expie Raul. Gestul acuzator se transforma în gestul crucii ce preface casa într-un simbol al Universului structurat de cele 3 Gune / Nurori dupa cele 3 Tendinte - fundamentale - ale Lumilor - Satwa, Rajas, Tamas.

Capra cu 3 Iezi reflecta o continuitate intrinseca în raport cu primul basm - pecetea ei vizibila fiind numarul 3 în ternarul nurorilor și-n acela al iezilor. Emisfera cerului - superioara - formeaza impreuna cu Emisfera infernala Sfera unica. Continuitatea este asigurata prin cele 3 Gune inevitabile - am putea spune - pentru geometria intregului Univers deoarece îi constituie și la nevoie restituie armatura necesara. Sunt la fel de operante și de virulente în cele 3 lumi - Infernul / Cerul / Medianul - tot Universul fiind conditionat de dozarile infinitezimale ale celor 3 Tendinte bazice. Primele 2 basme - publicate consecutiv - sunt cei 2 poli - substantial / esential - intre care se vor desfasura subiectele celorlalte povestiri. Chronos s-a insurat cu Rhea (Pamantul) careia i s-a concretizat / consacrat stejarul. i se profetizase de catre mama lui și de tatal sau ca unii din fiii lui il va detrona. Prin urmare în fiecare an inghitea copilul pe care-l nastea Rhea. Sotia era furioasa pentru ca punctul ei de vedere - exclusiv matern - era permanent atacat. Dupa ce nascu pe Zeus pe muntele Lykeus din Arcadia il incredinta nimfei capre Amaltheea ca sa-l creasca / alapteze. Recunoscator, Zeus - devenit stapan - a proiectat-o pe cer prefacand-o în Constelatie. Rhea dadu un vomitiv lui Chronos care varsa și darui lumii pe copiii divini ceea ce arata ca lumea apare ori se revarsa din cerul suprem. E adevarat ca-n varianta lui Creanga nu se arata ca lupul a restituit vietile din și pentru respectiva cauza dar pe alte filiere povestirea confirma / itereaza acest fapt.

Capra pleaca de-acasa pentru ca sa adune fructele cerului, pamantului și-ale aerului. Ele trebuie depuse la picioarele celor 3 viitori regenti ai lumii. Gândul ne duce

intempestiv dar nimerit la Cornul Abundentei. Punerea în garda a iezilor de catre mama e-atat de insistenta și-atat de grava deoarece primejdia vine din Illo Tempore adica e de totdeauna și din fiece clipa. Sub Olimp se deschide Hades-ul sau Olimpul invers ca și tot atatea 3unghiuri unite prin baza lor.

Gura Iadului e aceea e aceea a vechiului vrajmas, a lupului cascata pentru a inghiti fructele cerului fără de care nici el nu ar putea trai. Substanta Infernului nu viaza decat prin esentele olimpice care cad în el ca și sperma lui Onan pe pamant. De ce e lup și nu Lupa ca la Dante ? Pentru ca e-n antagonism cu capra, entitate feminina. Exista un soi de complementarism intre Paradis și Infern cand sunt privite dîntr-un punct (de vedere) median.

Am putea adauga chiar un fel de solidaritate, inter-dependenta pentru fiindca Iadul se afla la radacina Arborelui Lumii iar Raiul - în Coroana lui. Hagiografia crestina spune ca Diavolul poate lua cu totul infatisarea lui Hristos dar daca vorbeste se da de gol. Iata pentru ce lupul e nevoit sa mearga la fierar - reprezentant tipic și definitoriu Varstei de Fier - cu intentia de a-și drege glasul. Cum reapare la casuta unde locuieste Capra cu 3 Iezi, lupul repeta strident formula de recunoastere. Avertismentul iedului mic trebuie recitit :

Poate mai apoi o veni cineva și-o zice : Deschideti usa / Ca vine matusa ! Atunci voi trebuie numaidecat sa deschideti ? D-apoi nu stiti ca matusa-i moarta de cand lupii albi și s-o facut oale și ulcele, sarmana ?

Matusa ne apare contemporana / solidara cu Lupul Alb și nu cu cel maculat - oglindire satanica a celui primordial. La Creanga și la Dante lupul apare negativ. Lupul Fenrir - dupa mitologia Edde-lor - va sfasia pe Odin (Omul Universal) la sfarsitul timpurilor. De-aici emerge și transpare simbolismul matricial al pantecului lupului care mistuie prîntr-o miscare centripeta lumea pentru ca prin alta - succesiva și solidara - s-o restituie afara centrifug. E ceea ce în psihanaliza moderna se numeste Regressum în Utero. Iedul cel mic scapa pentru ca se refugiaza în alt Uter - superior

- Pestera hornului intunecat dupa cum și Zeus nu a mai avut nevoie sa treaca prin pantecele lui Saturn ca fratii sai pentru ca s-a adapostit în Pestera de pe Muntele Ida - Axis Mundi privegheat de Capra Siderala.

Punguta cu 2 Bani preia ideea cuplului primordial Purusa - Prakriti și o investeste în relatia Mosneag - Baba. Restul povestirii priveste și relateaza lupta fabuloasa a cocosului - puterea solara se cere salvgardata din tenebrele Hades-ului. Conflagratia aceasta - pe viata și dincolo de moarte e cum s-a banuit pentru un Principiu fiindca cine-l poseda are și virtutile lui. Pentru sufletele ce urmeaza a fi rascumparate Cocosul e noul Uter. Doar apoi / asa se intra în Cetatea Soarelui. Acolo vrand-nevrand Diavolul se pozitivizeaza cand devine pulbere atomica, Materie discontinua, radacina tenebroasa fără de care Universul este inconceptibil asa cum se-ntampla în destinul lui Danila Prepeleac unde eroul (isi) cunoaste diavolul. Drumul catre Sine porneste - hotarat - tot din acea Selva Oscura vehement insinuata în opera lui Dante. Apele oglinzilor inferioare reflecta Gândul în și despre Amintiri din Copilarie. Priviti ce cuvinte ! Cata uimire trebuie sa fie în sufletul oricarui copil la auzul acestor vorbe ? Nu stim. Putem banui insa tot atata teama . . . Cel mic simte ca și copilaria la randul ei are o Vale a Plangerii noastre și dintotdeauna. Daca nu putem intoarce timpul atunci macar sa-l intoarcem. Și cum altfel daca nu prin Amintire - singurul mod de-a te intalni cu tine insuti la alt timp ! momentul scrierii (maturitatea) nu poate sa coincida cu subiectul ei (copilaria). Amintirile sunt - pentru autorul lor - nu o desfatare ci un refugiu. A (te) traduce inseamna - macar în parte - tangent cu a (te)

trada . . . Amintirile ne apar astfel nu o copie ci replica la original. Prin urmare auto-biografia e posibil sa nu existe.

Într-o lume în care te simti expulzat nu e timp pentru ci despre Amintiri fapt pentru care aici nu avem ore, minute, secunde :

De la o vreme, cu lacrimi în ochi stiu bine ca m-or omori . . .

Accentul cade echilibrat nu pe modul de-a percepe lumea ci pe reprezentarea ei. Umilinta trufasa prin care lumea aceasta vorbeste salvandu-se de la uitare implica Eul Narator în Eul Erou :

Ia, am fost și eu în lumea asta . . .

Amintirile vin din Illo Tempore. Ele cunosc și respecta ritmuri eterne. Nu avem ore, minute, secunde. Fiinta ne absolva de memorie traind în Amintirea ei :

Din cand în cand timpul trecea de la o vreme ba azi, ba mane . . .

Humulestiul e loc de trecere spre manastiri, oameni și topografic vedem în acest sat un pridvor cu perspectiva lumii. Fără sa vreau și deci fortat gândul m-a (tot) dus la cuvantul din limba sarba pritvor și care-nseamna arest. Omul e condamnat nu la copilaria lui ci în amintirea

ei ! Aici convin sa-și dea intalnire Timpul și Spatiul vorbind despre Fiinta. Contextul le rezerva și confirma dreptul la Cuvant :

Ce vremi și ce locuri mai erau prin partile noastre, Doamne și ce oameni . . . Amintirile nu vorbesc la singular. Ne privesc pe toti ! Drept pentru care logica textului nu dispune accentul pe elementul subiectiv. Nu e centrata pe Subiect :

Stau cateodata și-mi aduc aminte . . .

Momente ca acestea transforma și descopera autorul lor în Martor. Satul romanesc e situat în jurul lui Dumnezeu și-al mortilor. Scoala și biserica sunt la inaltime în acelasi loc - Olimpul rustic. Cuvantul la timp invatat ramane în cele din urma - vezi crucile sau memoria pierdutilor - singurul ce nu se poate rataci pentru ca e chemat sa ne descrie. Pe urmele Amintirilor sa ne citim noi insine gandurile ca-ntr-o Carte inchisa pentru și de la Sine (inteles).

Creanga e facut sa existe numai pentru adulti sau deloc. El ramane o expresie și o limita a scrisului romanesc.

``De unde pot pentru ca sa aflu eu ? . . . Nu stiu !``

Nu putem ignora Momentele raspunzatoare de crearea în premiera pentru literatura lumii a personajelor care vorbesc pentru a nu mai comunica. Fiinta osandita în lume raliaza pe A FI intotdeauna cu Celalalt. Nu intamplator toate personajele Momentelor sunt egal interesate / obsedate de Chestiunile ajunse la Ordinea (Cheremul) Zilei . . . Fiind condamnati noi suntem asemenea altora iar altii sunt asemenea noua. Toti cunosc o permanenta cautare. Caragiale i-a luat din viata și i-a pus în carti. Daca într-o zi foile (ne) vor ramane albe inseamna ca eroii au depasit Momentele și s-au intors printre noi continuand opera pe seama lor. Atunci vom sti celelalte oglinzi dincolo de care cei ramasi fără de nume ne striga pe nume în Cuvantul și el intors, reflectat :

Nita Ghitescu și Ghita Nitescu (Triumful Talentului)

Mihai Constantinescu și Constantin Mihailescu (Groaznica Sinucidere din Strada Fidelitatii)

George Marinescu și Marin Georgescu (De inchiriat)

Clipa e oarba în drumul ei :

Sa-i urmarim - ceas cu ceas și pas cu pas . . . (La Pasti)

Stiu perfect ce are sa facă pas cu pas și minuta cu minuta . . . (Tren de Placere)

Toti ochii joaca intre ceasornic și capatul liniei . . . (25 de Minute)

Nu se acorda Momentelor timpul interior pentru ca nu pot fi masurate dovada ca acestea nu se consuma ci se traiesc - asuma.

Viceversa . . . Da, viceversa . . . confirma Legea Oglinzii. Demonul - girant personal de soarta pentru individ - ajunge Noroc impersonal. Sa mai spunem ca pe filiera etimologica Loturi (ne) trimit în fapt la Destin ? Centura demonica se reflecta în logica prozei :

Dracul n-a venit sa le ia ! (initial)

Al dracului ! (final)

Comedia - în și pentru Momentele ei - devine metafizica. Dincolo nu e usor sa vezi ceea ce ramane aici de nedescris.

``N-am în ceruri nici-o stea . . .``

Macedonski are mai multi admiratori decat cititori. La noi se stie ca s-a pastrat, mai mult decat oriunde, un mit al salvarii prin poezie. Poetul devine insusi Cuvantul în Noaptea de Ianuarie. De la El se trece la Eu prin etapa obligatorie a lui Tu - vezi deznadejdea. Cuvantul recupereaza ceea ce Fiinta nu poate exprima în Noaptea de Ianuarie :

Voi fi cer, parfum și soapta și nu poti sa ma omori.

Noaptea de Mai și Noaptea de Noiembrie nu doar ca anunta dar și revendica Noaptea de Decembrie. Dincolo de rozul efemer trebuia sa existe ceva în care omul sa-și masoare sau chiar sa-și atinga geniul. Dar pentru aceasta e necesar sa moara atat în vis (Zaceam sub crini și roze, suflare nu aveam) cat și-n realitate (Faptura de huma de mult a pierit). Dar vremea rozelor ce mor nu venise inca semn ca-n Noaptea de Decembrie Nu-i vis omenesc acela ce Din talpi pana-n crestet emirului îi cere fiinta. Expeditia cuceritoare isi creeaza obiectul de cucerit. Drumetul infirm (spiritul inferior) este incapabil de creatie dar apt de-a ajunge la ea. La cea care - prin aparitia ei - a conditionat moartea creatorului. Numarul capitolelor poemului Thalassa aminteste de Discul Solar sub al carui semn eroul isi traieste drama. Luna (astrul noptii) fascineaza pe Thalassa (fiul Soarelui). Apa și Soarele il fac constient pe Thalassa de existenta trupului. Și aici obiectul de cucerit este inventat. Tot în vis. Furtuna care face ca-n curand sa nu mai fie (nici macar) nimic (Nici insula, nici mare, nici cer) atesta cu prisosinta intrarea realului în vis. Lupta acerba dintre porumbeii de lumina și oastea Iadului coboara cerul în sufletul eroului. Este sublima

aceasta incarcerare a constiintei Universului în constiinta Eu-lui. Contemplarea trupului barbatesc dezgolit atesta o prima luare în posesie. Logosul se lupta cu sensul Cuvantului pornind din existenta :
Caliope, cand ajunse la 2 pasi de jertfelnic și numai la 2 pasi de prapastie, o miscare a lui Thalassa inlatura pana și cel de pe urma colt de cearsaf ce i se tinuse agatat de mijloc și ea zari în locul ce pana atunci fusese acoperit o tolanire ca de bestie în ea care este - pentru a spune Adevarul - singurul temei al vietii.
Pentru Caliope Thalassa i se paru rostogolit în moarte de dihania ce neindoios i se urcase acolo pe cand dormea. Astfel adopta hotaratoarea miscare chiar de-ar fi fost sa moara în urma dintr-ansa inclestandu-și degetele pe ea pentru a-i inabusi odata cu viata uratenia și smucind-o cu putere incerca s-o urneasca din loc pentru a-i strivi capul de pereti. Dar amortita ciudatenie îi zvacni fără veste intre degete, se lungi și isi umfla inelele, fumega și se ingrosa cu turbare iar Caliope simti ca aproape în acelasi timp cu bestia ce dîntr-un salt îi scapa din mana incape intre brate ce se-nchid asupra-i, ce-o pravalesc intre sangeriile brazde ale cutelor mantalei, pe cand dinti și unghii ca de pasare de prada îi sfasie hainele, o despoaie toata . . .
Clipele erau veacuri printre care Priap incetinea miscarile lui Thalassa, i le oprea chiar spre a-l repezi și mai nabadaios catre iconostasul din fundul altarului Venerei. Thalassa o duse pe Caliope desfiintandu-se și desfiintand-o în al 12-lea cer și cel de pe urma. În al 9-lea cer ochii nu mai vad, urechile nu mai aud și limba aproape cu moarte se leaga ! Dincolo de al 9-lea cer s-ar fi crezut ca e numai nimicul.
Pentru ca poemul sa traiasca versul trebuie sa moara. De-aceea salvarea realului e conditionata de moartea Caliopei. În vis unde fiecare val era un cantec e prezent ritualul inchinat vietii (Poemului). Aripile pasarii - se stie - au preluat toate manifestarile spiritului. Acele fiinte tesute ca din raze savarsesc un ritual al mortii (Priap abia mai da seama de viata). Astfel, timpurile mitice sunt resuscitate. Pentru ca marile sfarsituri sa devina izvoare într-un izvor al Fiintei. Este ceea ce intalnim

în Moartea lui Dante unde omul reuseste sa devina martorul Momentului și prin aceasta sa-și atinga menirea pentru care s-a nascut. Dante n-a coborat în Infern pentru a face turism ci pentru forta inefabilul sa se lase daca nu sedus cel putin surprins de ratiunea umana. Astfel Logosul s-a umilit pe sine insusi transformandu-se în expresie gramaticala. Drumul spre Fiinta trece acum prin Cuvant. Prin ceea ce numim Divina Comedie. Trecerea peste obstacolele devenirii din Lana de Aur se-mplineste mai intai în Cuvantul ursitoarei la care se ajunge prin plans. Caci plansul este saltul mintii dincolo de Sine în alt plan al intelegerii.

Exista la Macedonski o cromo-terapie prin care se-ncearca depasirea evidentei. Prin alb (Lumea de Apoi) esenta pura e adusa la Orizont - Cetatea de Vise. Rosul semnifica speranta și

sacrificiul - sub tutela lui traieste Thalassa și se savarseste actul sexual. Padurile albastre și Viscolul albastru ies din lumea reala și trimit gândul dincolo de viata. Este arma Ariadnei în

Labirintul Poetului - O ! Dumnezeu, mister albastru / M-ai ridicat peste dezastru / Peste blestem și ura. Dar odata ajuns în labirintul cromatic poetul nu se mai poate ajuta de culoare.

Și-atunci Fiinta e nevoita sa se daruiasca cerului pentru ca parfumul și soapta sa calauzeasca spiritul - Voi fi cer, parfum și soapta și nu poti sa ma omori . . .

Dar pasarea acestui Amirani prinde din zbor parfumul și soapta pentru a nu rata victima. Și cand poetul vrea sa alunge pasarea il cheama Poezia. De cele mai multe ori Noaptea.

``Din ultima viata

Suspina vazandu-și

Pustiul . . .``

Mai mult decat o estetica George Cosbuc e sedus de o mitologie.

Deși pare prea putin organizat și omogen universul lui fiind mai degraba o geografie poetica a unei lumi decat lumea în sine ca plasmuire artistica are totuși obsesia centrala și anume aceea a Soarelui conceput ca Fiinta mitologica.

Rasaritul echivaleaza cu triumful vietii insasi. Noaptea e vazuta inca ca o stihie malefica :

Și ceata prin noapte-nghetata / Sta-n hainele mortii-mbracata / Pe-albastre paduri. Lumina și cerul se cauta în imaginea lumii - Pe-ncetat taria-nflorita / Cu galben ca strugurii copti / S-albeste din clipa-n clipa. Soarele e (și) o zeitate pagana atunci cand violeaza un spatiu tabu, intim. Focul navaleste torential apropiindu-ne de amiaza cosmica - E-n flacara bolta senina / Și fără-ntrerupere acum / Se varsa tacuta lumina / Se varsa grabita, se-ntinde / Pe dealuri, pe coaste, s-aprinde / Pe sesuri, pe drum. Albinele sunt din perspectiva mitologica picaturi de lumina cazute din Soare. Lacrimile isi cauta în tacere ca-ntr-o manastire arsa Fiinta

- Numai zumzetul de-albine / Fără-ncetare și-adaos / Curge-ntr-una, parca vineri / Din adancul firii pline / De repaus . . . Logica zilelor și-a noptilor reflecta succesiunea vietii și-a mortii. Culorile se cauta și-n cele din urma se-nchid pe chipul funebru al amurgului. Seara - în fuga ei dupa Soare - intra-n noapte traind esecul erotic. Vantul e martor și complice !

Și-n durerea ta atunci / Rupi cununa și-o arunci / Rosii flori prin aer zboara / Desfoiate, ca sa moara / Jos prin lunci. Noaptea promite Soarelui ajuns acum în lumea de dincolo pangarirea Fiintei. Curcubeul - centura și semnul castitatii - odata furat arde plansul în priviri

- Și-n nopti apoi ea s-a pierdut. Poezia se-nchide în mister / sine pentru a ne scuti de povara / incestul Cuvantului. Dorul care (ne) colinda devine acum pribeag :

Și-am mers pe malul apei / În valuri sa-mi ingrop / Și cantecul și-amarul / Dar a-nceput un plop / Sa cante și toti plopii / Cantau duios în vant / Și m-am trezit deodata / Ca plang și eu și cant ! / Și-am mers pe lunci, dar jalnic / De-a lungul peste lunci / Cum plang și canta toate !

/ Și-n crang m-am dus atunci. / Nu-i loc mai bun pe lume / De plans decat în crang ! / Ah, toate plang și satul / Se mira ca eu plang !

Singuratatea ramane unica stare care nu se invata. O mostenim și-o perpetuam prin ochi, prin suflet, prin sange - În ranile tale durutul sunt Eu.

Bocetul deplange o absenta pentru a condamna Prezenta - E un pagan și Dumnezeu. E un pagan . . . Spontaneitatea (paradoxal ?) naturala se dispenseaza aici de modelul cultural pentru a-l depasi, devenind reper sub cerul nostru - imensa oglinda în pustiul Fiintei.

``Altii au spus ca e un inger bolnav . . .``

Poetul mortii vine din afara timpului și de-aceea Verbul pentru el va cunoaste imperfectul starea de incertitudine, Spleen-ul - Și stateam impietrit . . . și de veacuri / Cetatea parea blestemata. Daca lui Eminescu i se pare ca a murit de mult Bacovia ramane un Vesnic damnat în caverna Cuvantului. Odiseea lui prin A FI nu aduce cu a noastra. Adverbul ne separa. Dezbina - Și tare-i tarziu și n-am mai murit . . .

Deasupra lumii cine aude plansul materiei poate sa-și cunoasca zeii. Dar pentru asta trebuie sa-și piarda trupul. Intre zei stau numai zeii. Fie ei și de Plumb. Tacerea e suferinta care nu mai e suferinta a Cuvantului ci pentru Cuvant :

Ascultam acele povesti / Deși nu era vremea lor / Cum nu-ntelegi cand privesti / Aerul mortilor. Amorul intors (razvratit) lasa mortii sa invie pentru a vedea ca nu au trait niciodata zilele și noptile în care versuri, stranii versuri ne rostesc într-un

Poem al nefiintei. Sa cobori în tine pentru a ajunge dincolo de clipa și de sine unde Nu e nimeni / Sa rada / Sau sa planga.

Fiinta decor priveste prin ochii lui Eminescu acel Cantec - etern neispravit !

Cand trec / În nopti tacute / Și gândul / Te reprezinta în dureri mute.

Prin Hades-ul Cuvantului poetul cu visele fulgerate isi cunoaste propriul Sisif - Cum negre ganduri cad pe mine . . . Peste vechile dureri cad lacrimile lui. Sunt flori care stiu sa planga fără oameni, fără cuvinte. Drumul spre ele merge dincolo de noi și intra în Noapte de neinteles adanc. Bacovia trebuie sa fi ajuns departe - E mort și chinuit în jurul meu timpul. Interdictia apare la vreme. Ea nu vine insa din timp. Pe cine priveste - scruteaza ?

Oh ! De n-as striga un cuvant în noaptea asta . . . și sa cad . . .

Gândul vrea sa-și lase în pace Poetul - Eu trebuie sa plec, sa uit ceea ce nu stie nimeni.

Totul se explica acum doar în Tacere.

``Muta-mi din ceata mana ce-au strivit-o muntii
Și adunata, du-mi-o-n dreptul fruntii . . .``

Drama gnoseologica vine din pre-sentimentul Fiintei. Cine nu se poate impaca în Sine cu Sine trebuie sa renunte la Sine. E ultimul Cuvant :

Am luat cenusa mortilor din vatra / Și am facut-o Dumnezeu de piatra.

Poetul nu se poate citi în contra-dictiile ce-l rezuma și domina. Ochiul inchis priveste inauntru dar nici aici nu scapa de viziunea unei apocalipse endogene :

Sunt inger, sunt și diavol și fiara și-alte asemenea . . .

Absenta lui Dumnezeu prezerva dreptul la Cuvant fără sa ni-l recunoasca ! Cel mai mare poet al credintei e constient / ranit de Verbul Lui intors în El insusi :

Ma doare fiecare cui . . . / Ma doare locul unde-a fost batut / Ma dor mormantul, spinii, crucea - și mi-e sete / Și mie, ca și Lui, de apa / Și plang și nu stiu cand și tu ai plans . . . / Iisus-ul meu nu-i cel adevarat / Și eu nu-l pot nici duce, nici cunoaste.
Pe urmele Cuvantului nu se cauta. Se merge . . . Timpul ne petrece - Cine și-a pierdut o zi cat o viata / S-o caute repede. Se innopteaza. Se lasa ceata.
Cand sacrul intervine în profan apare crucea :

Recuperarea Fiintei

Identitatea Fiintei

Fiecare dintre noi trebuie sa-și recunoasca osanditul într-o vesnica și odioasa primavara .
Poetul în nelinistea și patima lui nu-și gaseste Cuvintele potrivite. Ele vor ramane printre noi. Sa le citim. Pe Troita nu mai e nimeni :
Am fugit de pe Cruce / Ia-ma-n brate și ascunde-ma bine.

``O frunza cade-n noapte, un veac se scurge-n mine,
Alta frunza cade-n noapte, alt veac trece-n mine . . .``

Orice eveniment prezent sau viitor este inferior intamplarilor care au avut loc în trecut pentru ca Timpul Cascada poarta semnificatia unei perene departari în raport c-un Punct Initial cu accentul maximei valori.

Nostalgia originilor tortureaza constiinta interogativa a poetului preluand forma unui sfasietor strigat al durerii. Amintirile vin din moarte. Provoaca doar suferinta !
Omul e ratat - Suntem fără scapare, singuri în amiaza noptii.
Daca vorbirea noastra ar surprinde cu precizie forma ultima a sugestiilor cosmice toate cuvintele s-ar transforma în obiectele pe care le-ar evoca.
Marele Orb vrea sa ne tina minte :
El tace fiindca orice vorba la el se schimba-n fapta . . .
Noi aratam asa pentru ca sunetul de fond arata asa. Gesturile și deciziile noastre rezulta dîntr-o coliziune iscata intre sunetul de fond (agentul propozitiei astrale) și programele ereditare :
Purtam fără lacrimi / O boala în strune / Și mergem de-a pururi / Spre Soare-apune . . . Tacerea e un spatiu al increatului pe cand Cuvantul face parte dîntr-o zona a temporalitatii și implicit a degradarii. Prin el se intra în moarte !
Cuvintele noastre-s morminte . . . Sa nu ne jucam cu mormintele . . .
Sunetul de fond ajungand în folderul (proto)genetic formuland exigentele ancestrale ne reactualizeaza pentru a cunoaste Marea Trecere. Blaga simte cum umbra lumii îi trece peste inima. Mut ca o Lebada se gandeste la Tara fără Nume - copilaria. A venit timpul. E deja Astazi !
Ingenunchez în vant. Maine oasele / O sa-mi cada de pe cruce / Inapoi nici un drum nu mai duce / Ingenunchez în vant / Langa steaua cea mai trista.
Gramatica Fiintei nu poate fi invatata. Odiseea noastra prin A FI tine loc de raspuns în fata unei dileme care nu doar intereseaza dar chiar defineste problematica omului și mai cu seama a drumului spre el. Multi naivi simt nevoia aici de busola . . . Atunci cand poetul și-a descoperit oglinda în ea l-a zarit filozoful. În zodia Tacerii Cuvantul se citeste pe sine mai-nainte de-al trai Mut ca o Lebada. Conversia ontica transforma obiectul cautarii în subiectul revelatiei, motiv pentru care adevarul se recunoaste pe celalalt taram. Blaga stiuse prea bine ca-n apele emersante ale constiintei legea

reflexiei e-n realitate una a reflectiei. Spectru habitatului inconstientului priveste emergenta Fiintei la un nivel apt sondarii insa tributar unei perspective largi care sa lase loc nu doar intuirii ci și maturizarii ei. A recurge la biografia nu atat a clipei traite ori asumate cat mai ales a celei promise reflecta-n viziunea noastra mai putin expresia unei deliberari cat ne lasa prima impresie ci mai cu seama o forma de constrangere impusa unui filozof obsedat și marcat de Pulsul timpului intre a carui sistola și diastola umbra lumii îi apasa cu greu inima . . .

Diagnoza ontologica vine nu dîntr-o tentatie ci ca raspuns la stringenta nevoie de Adevar. Infinitul Ondulat - Canionul Revelatiei - trimite fortat gândul sa-și scruteze propriul Orizont Ancestral. Pentru spiritul uman aceasta incursiune e-n fapt un refugiu. Spatiul cum altfel decat mioritic afla luminii un loc decent în geografia Fiintei. Iata cum satisfactia intelectuala daca nu atinge cel putin priveste mantuirea spirituala. S-ar putea vedea în aceasta Arcadie și Motivul Orizontului - comun Marelui Orb (Timpul) și Marelui Anonim (Destinul). Cum s-a intuit poezia și filozofia isi revendica aici nedumeririle și interogatiile ca-ntr-un proces de constiinta unde mesajul genetic vine nu atat sa le explice cat sa le confirme. Ramane de vazut cum gramatica Fiintei conjuga misterul cu revelatia. Nu e de-ajuns pentru a pune sau mediatiza problema daca sensul interogatiei nu trece sau e strain de sintaxa Fiintei. Altfel spus intru asumarea realitatii e nevoie de Subiectul instanta.

Teza Cosmoidului cunoaste și atesta inteligenta sau valenta demiurgica a omului. De-aici (și) acea singularitate la care nu ai timp sa aderi pentru ca te defineste.

Creatia e asimilata în cele din urma ritualului. Austeritatea procesului, ca un blestem mai mult impune decat ofera. Sacrificiul biologic și implinirea spiritului pentru a-și imparti timpul nu de putine ori ajung sa și-l dispute. Iata pentru ce presupusul suicid e - asa cum Blaga insusi remarca - de fapt crima. Sa gresim oare daca vedem atunci (sau - de ce nu - acum) în Timp asasinul virtual unde creatia sa-i fie cel mai de temut alibi ?

Geografia Fiintei isi descrie cele 3 Orizonturi temporale C-F-H legate indisolubil de memoria clipei. Daca timpul ar simti nevoia Cuvantului probabil ca-n noi ar vedea cea mai buna forme de exprimare la o Judecata de (mai) Apoi. Nu-ntamplator Blaga și-a aruncat (exilat) privirea în ceea ce promite sa fie ori inseamna viitorul.

``Creierul ca sa fie liber trebuie ca sa uite de trup, dar daca moare cu gandire, are nevoie de o piramida . . .``

Amintirile din copilarie sunt pentru Nichita Stanescu un alt Memento Mori. Timpul interior devine o pasare care zboara în sens invers. Pe aripile ei sta gândul lui - Alergam din tacere neauzind, din vedere, nemaivazand. Razboiul capata importanta unui traumatism al nasterii. Copilaria adamica devine un paradis prohibit de care amintirile nu se pot apropia fiind mereu respinse de sabia de foc a traumatismului belic. Ingerul acesta de paza la poarta edenului personal este o inhibitie de protectie generata de spaima de-a nu reactiva teribilele sentimente legate - fedeles - de experienta distrugerii și a mortii. A te abandona în voia amintirilor și-a reveriilor regresive e totuna cu a cadea prada unui cosmar pe care nu-l poti controla și-n care nu te poti apara. Prin meandrele memoriei orizontul luminos al copilariei se intrevede ca un Labirint anxios în toiul caruia pandeste - asemenea Minotaurului - Intuitia mortii. Gandurile ce coboara adanc în memorie acuza starea de langoare maligna, de catalepsa - A fost o vreme rece inclinata / Cu ani inceti, sporind tacerea / Ce nu se mai sfarseau odata / Și nu plecau spre nicaierea. / Razboiul infigea-n campie / Sageata trupurilor rupte / Și tu priveai copilarie / Moartea cu chinuri ne-ntrerupte. / De-aceea intretai pe frunte / Cu orizontul, dungi, fugind /Și nu mai vreau sa-ntorci spre mine / Absurdul chip, plangand, ranjind. Inceputul vietii - și el sta - sub un semn agonic - Noi ne-am nascut în timp ce

mamele noastre racneau de durere. Moartea e o cauza initiala și nu una finala. Este pacatul originar din Inavutirea Lucrurilor. Sentimentul este imprevizibil, spontan. Ne parvine . . . Bucuria și tristetea, rasul sau plansul sunt ecouri ale unui trecut apropiat mutate în secunda de fata. Eul se poate identifica și delimita doar atunci cand este pusa în joc insasi continuitatea sa. Leziunile Fiintei - pe treptele alienarii - de Sine provoaca Discursul - aparitia constiintei - Instrainarea de tine insuti duce într-un mod mai mult sau mai putin aberant la contemplarea lumii din afara ei. Spatiul abstract este un Univers compensatoriu fata de spatiul natural și de cel social impermeabil la angoasele acestora. Exprimarea prin idei devine o ispasire pentru Pacatul Originar al mortii. Poetul nu mai priveste la Iesirea în Lume. În pragul ei cineva sta cu ochii inchisi - Sunt atat de lipsit de memorie ! Fac parte din acea tagma rarita a nenascutilor . . . Dupa exorcizarea trecutului, singurele Amintiri demne de atentie raman cele din Prezent - martor la experienta unei ciudate lobotomii - operatia ingerilor pe trupul Poetului - N-ai lucrat bine ! Isi mai aduce aminte ceva ! - Trage-i inapoi Istoria. Smulge-i-o din tampla ! Livida liniste langa spranceana mea. / Uit ce sunt și cine vorbeste și ce se-ntampla / Dinapoia altor ochi ma trezesc plangand. Daca opera nu mantuie omul ea il mantuie pe creator. Nevoia de (alt) timp ne induce reprezentarea în actul psihic fortand Punctul de Fuga sa se replieze - Tristetea mea aude nenascutii caini / Pe nenascutii oameni cum îi latra. Ideile sunt ale noastre pentru ca trebuie sa NE ramana în Gândul Lui acolo unde vulturul urca la altitudini ametitoare - traumatizante. El se face mesagerul agresiv al sferei intelectului divin și-atunci cand paraseste Olimpul Cuvantului o face doar pentru a-și scalda aripile în sangele nostru - Am visat 2 vulturi grei și negri / Ce sangele cu pliscul mi-l rapeau. Noi murim și vulturul sta cu ochi ridicati spre cer. El, care stia sa priveasca doar în jos ! Tu cazi de sus / Vrei sa-mi treci cu pliscul prin inima . . . / Ma izbeste cu pliscul în ochi / Pana cand ochiul mi se umple de orbite. Ingerii chiar par

sa aiba aripi acvilare. Și ei ne ranesc în sange și-n inimi pana ne umplu de vanatai și de morminte.
Abel nu este Oglinda-n care se reflecta Cain ci imaginea din Oglinda Constiintei lui Cain. El este identic lui Cain dar nu are aceeasi formula ontologica fiind o realitate secunda. Poetul descopera ca nu moartea ca eveniment al celuilalt l-a inspaimantat ci constiinta mortii ca eveniment al Eu-lui - Genunchii mei stau în alta biserica / Și-n alta vreme / Peste mine doarme alt inger. Fiinta nu poate sa fie atinsa prin definitii. Ea ramane indefinibila pentru ca este I � MEDIATA - Trebuie innodate la capete / Mai multe vieti / Pentru a alcatui o singura privire. Cauza și efect în acelasi timp constiinta nu poate avea contemplatia mortii decat ca moarte a contemplatiei - Al meu nu este totuna cu mine / Numai insumi exista.
În La Selva Oscura Fiintei - unde printre lianele indiferentei tristetea metafizica ne pandeste - Gândul vrea sa-și inalte o catedrala. Nichita l-a urmat de vreme ce trebuia sa-l impartaseasca - Ma mut în lup / Pentru ca este vremea / Schimbarii lupilor / În clopote.

``Am gandit toate Amurgurile
și nu am renascut cu Diminetile . . .``

Nu stim ce l-a determinat pe Emil Cioran sa-și asume misiunea de-a cauta Adevarurile pe Culmile Disperarii acolo unde ele sunt mai degraba strigate pe nume decat scrise anume. Imersiunea în contingent provoaca nasterea, angoasa și de aici - o biografie a lor.
Cand moare omul îi moare și Norocul iar cine n-are Noroc nu se intalneste cu el spune

- cu o stranie logica - textul folcloric. Strigatul în desert al insinguratului intr-ale singuratatii nu cunoaste cuvinte. El vine din disperare . . .

Opera lui Cioran nu se reprezinta prin atitudini ci prin stari de spirit :

Ma duc sa ma caut acolo unde se aude Lumina.

Anatemele exilului provoaca aparitia constiintei intre Dumnezeu și Sine. Caderea în și peste timp ne explica. Ne traumatizeaza. Cinismul lui Cioran este ancorat în patima Eu-lui razvratit contra propriului Sine :

Nu eu sufar în lume, lumea sufera în mine.

Viata e un calvar. Dar noi suntem viata ! Omul e pre-destinat / pre-meditat :

Anotimpurile spiritului sunt conditionate de un ritm organic. Nu depinde de mine sa fiu naiv sau cinic. Adevarurile mele sunt sofismele entuziasmului sau tristetii mele. Exist, sunt și gandesc dupa placul clipei și fără voia mea. Timpul ma constituie, ma opun lui zadarnic.

Logosul ne e mai intim decat ne suntem noi insine :

S-ar putea sa existe oameni absolut ateisti dar de obicei cei fără religie au de fapt una caci negatia este de-asemenea religie. Cand cineva nu are o religie permanent se napusteste asupra lui Dumnezeu, deci el e totuși prezent.

Cineva ne-a strigat pe nume :

Cuvantul OM suna patetic. Pare interjectie.

Durerea vietii regenteaza interesul pentru viata :

Este infinit mai vasta problema suferintei decat a silogismului.

Semnul unei mari impietati de pe urma careia prin A FI ne resemnam :

Toate gandurile imi par gemetele unei rime calcate de ingeri.

Pe Cioran trebuie sa-l cautam în lumea de dincolo de ganduri acolo unde marile prapastii fac Muntii inalti. Prin Mea Culpa Dumnezeu cunoaste o alta filozofie. Se disculpa . . .

A FI sau A NU FI. Nici una, nici alta.

Vastele perspective asupra vietii convoaca marile inaltimi de la care definitia omului e dispusa sa accepte dialogul. Astfel persoana ce priveste exclusiv fiinta umana nu se-accepta izolata ci-n virtutea unui destin - superior detasata.
Intre obiectul referinta și subiectul instanta oaza regasirii e tot una cu a ispititoarei cautari. Pluralul - natura și motivul cautarii - a carui absenta nu e-n consecinta de conceput trebuie sa devina-n cele dinspre urma singular.
Drumul spre mine, deschis tuturor, nu duce totuși la Eu. De la (un) bun inceput trebuie spus ca realitatea atesta concursul de imprejurari amplu dezbatute în planul constiintei.
Persoana priveste nu intrarea ci validarea în lume (afirmarea conditiei). Omul (conditia afirmarii) nu incheie ci deschide definitia lui.
Deși oricine e unic - destinul și experienta nu se imprumuta - nimeni ori cine ar putea sa vorbeasca de Eu asa fără de altii ca o mare fără de valuri ?
Identitatea e-n realitate perpetuarea unei prezente într-un alt sau nou timp . . . El tot sau la infinit apare dîntr-o legitima nevoie a fecundarii clipei ! O ciudata panta a intuitiei (ne) inclina spre ideea ca vremea nu e noastra ci a timpului hotarat sau sortit sa prolifereze cum altfel ori cum s-a banuit decat prin noi . . . Iata de ce totul e pre-destinat !
Sa te simti intrus și chiar manipulat în A FI e odata (doar) ca niciodata dovada adevaratei paternitati a devenirii - nu una a fiintei ci a Timpului. Ca atare transgresarea majusculei probeaza și recunoaste-n cauza subiectul în nume propriu !
Timpul isi potenteaza virilitatea atunci cand momentul trait e asumat. Tot el ramane pentru vesnicie privita ca izomorfie protocrona - adica într-un fel narcisic - sa sporeasca astfel și mereu Index-ul Clipei. Pentru a-și eterniza Climax-ul prolificul Timp s-a gandit la Viata . . .
Acum cine nu se descopera pre-conceput ?

Tare as vrea sa devin o clipa printre acele secunde fagaduite ! Atunci cu siguranta pentru acum Timpul va sti sa promita un Destin mai bun sau fidel Vietii.
Trecutul la . . . Prezent atesta cum exista momente în viata unde se decide-n locul nostru și nu trebuie sa apelam la ergonomia ideilor pentru a ne da seama ca Amintirea daca nu-și recunoaste cel putin isi revendica spatiul cum altfel decat interior. De-aceea fie-ne permis atentatul la o formula senescenta . . . Nu oamenii traiesc din Amintiri ci noi habitam în ele. Cine nu observa aici daca nu în cel putin pentru Adevar signifiantul sentiment post-adamic ? Primul om al lui Dumnezeu pana la traumaticul episod de subsidenta ratacea în absenta oricarei amintiri pe taramul extazului. De fapt intre Amintire și constiinta exista daca nu un semn cel putin un consemn. Oricum ele nu apar decat în declinatul sau noul destin al fiintei ex-adamice. Cum s-a banuit am dorit daca nu licentierea atunci explicarea ideii dupa care amintirea neo-adamica respecta și perpetueaza forma de taumaturgie a durerii primordiale.
Amintirea - o alta Mare Tethys (ne) descopera Dorul - aceasta Rana a ideii de Dumnezeu. Pulsul noetic pune-n tensiune inima lumii. Nevoia acuta a Cardiognosei califica sindromul ancestral. Singurul (doar) prin excelenta tamaduitor.
Inventarul a ceea ce constiinta individului datoreaza societatii ori pluralului (psihologiei colective) daca nu explica cel putin reprezinta subiectul ei în constiinta universala acolo unde fiecare suntem umbra tuturor. Daca pluralul ar fi nevoit sa-și scoata Carte de Identitate cu siguranta pe ea am gasi scris un singur nume - Viata. Cine stie sa-și facă din destin un prolog e pregatit sa se citeasca pentru Sine. E nevoie sa-ti faci din fiecare clipa o reduta. Lupta cu tine, prolifica, ajunge a tuturor. Cei care nu ies din formula sunt condamnati s-o constituie. Ei nu se pot recunoaste în lectura de Sine aici traita dar niciodata cultivata. Acestia sunt marii frustrati de ei insisi. Omul - sistem mobil - are dreptul la autonomie și nu de putine ori culpa dezertarii.

Circumstantele nu-şi schimba viza de flotant în ci peste timp sub pre-textul vietii. Adevarul proscris ramane Eul - cel obligat din mersul ireconciliabil al firii sa-şi asume ori salvgardeze Fiinta cu care se identifica. Daca de incumeti sa-i tii pasul fii pregatit sa-i devii drum.

Transcendentul și transcendentalul nu marginesc ci insotesc Fiinta. Drumul acesta cum s-a aflat din sau în perspectiva homomorfismului acreditat de Kant e unul de pe care zarile nu se vad ci se intrevad . . .

Omul (tema educatiei) se cauta intre semn și consemn dar se enunta dincolo de ele. Sensul vietii nu poate fi deviat insa fiecare e chemat sa-l cultive. Cu stringenta acestei nevoi nu se poate lupta, ci combate !

ANTONESCU G. (1991), Scoala din Transilvania,
Editura Universitatea Babes - Bolyai, Cluj-Napoca
BLAGA L. (1990), Ceasornicul de Nisip, Editura Dacia, Cluj - Napoca
CUBLESAN C. (1994), Eminescu în constiinta critica,
Editura Didactica și Pedagogica, Bucuresti
DODDS E. R. (1993), Grecii și Irationalul, Editura Univers, Bucuresti
IORDACHE A. și CONDEI (1993), Scriitori. Opere. Personaje,

Editura Sarmis, Craiova
MANOLESCU N. (1993), Despre poezie, Editura Univers, Bucuresti
PLESU, A. (1998), Minima moralia, Editura Humanitas, Bucuresti
SOROHAN E. (1993), Cartea Cronicilor, Editura All, Iasi
SIMION E. (1993), Intoarcerea Autorului,
Editura Biblioteca pentru Toti, Bucuresti
TUTEA P. (1994), 321 de vorbe memorabile, Editura Humanitas, Bucuresti
* * * (1993), Convorbiri cu Cioran, Editura Humanitas, Bucuresti